

SKOGBRUK I BYNÆRE SKOGER
BALANSERINGEN MELLOM SKOGBRUK OG FRILUFTSLIV I
MOSSEMARKA

FORESTRY IN URBAN FORESTS
BALACING BETWEEN FORESTRY AND OUTDOOR LIFE IN MOSSEMARKNGELSK

MARI BERNTSEN

UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP
INSTITUTT FOR NATURFORVALTING
MASTEROPPGAVE 30 STP. 2012

Forord

Denne oppgaven er for meg en sluttmarkerings av en lang studietid, - de siste to årene i Naturforvaltning ved Universitet for Miljø- og Biovitenskap på Ås. Før dette studerte jeg Landskapsplanlegging med landskapsarkitekturfag ved Høgskulen i Sogn og Fjordane.

Denne oppgaven er inspirert av forskningsprosjektet *Conditions for Sustainable Management of Urban Recreational Landscapes* gjennomført av Institutt for landskapsplanlegging (ILP) og Norsk institutt for By- og regionalforskning (NIBR). Temaet for min oppgave er å fremskaffe kunnskapsbasert viten om spenningsfeltet mellom skogbruk og friluftsliv i Mossemarka.

Jeg vil takke mine veiledere Sjur Baardsen og Knut Bjørn Stokke for veiledning og gjennomgang av oppgaven. I tillegg vil jeg takke mine informanter som var villig til å la meg intervju dem. Til slutt vil jeg takke Andreas A. Nilsen og Gønne for retting av oppgaven og ikke minst oppmuntringen.

Ås, 12. Mai 2012

Mari Berntsen

Summary

Title: Forestry in urban forests - balancing between forestry and outdoor life in Mossemarka.

This thesis is a qualitative study with emphasis on interviews.

Background: I have through several years been interested in forestry and outdoor recreation. I have a bachelor in landscape planning from Høgskulen i Sogn og Fjordane (HiSF). I wanted to combine this education with a study involving the use and protection of urban recreation areas in Moss municipality. The task is rooted in the theory of the living forest, environmental registration in the forest, and recreation, as well as laws on forestry and recreation, and also guidelines and national goals.

The approach for this thesis: The research approach is chosen based on the research question: "How does forestry and outdoor recreation function together in Mossemarka?". The study is a case study with an analysis unit, Mossemarka. The focus is directed against five person's experience of how forestry and outdoor recreation works together side by side. The problem is selected based on a desire to obtain the experience dimension from my informants.

Sample: I have a sample of three forest owners and also two representatives from two different outdoor recreation organizations.

Research methodology: I have used qualitative, semi-structured interview method of data collection. The qualitative research interview has as a goal to obtain the experience dimension with respect to the interpretation of a phenomenon.

Analysis: The analysis is systematic, analytical and logical in interaction with the empirical material. The challenge was to find suitable categories to construct a core category and the main categories.

Results and conclusion: In my material the landowners' experience of being under pressure ended up as the central core category. This ended up standing as the major category in this thesis and gathered all the other phenomena under it. The other main phenomenon's were: Lack of respect for the landowners' private property right, Pressure from new activities, Pressure from the media and Pressure from the municipality. By observing these phenomena in connection with other administrative requirements to the landowner, it becomes clear that the landowners at times lived under pressure. The desire of this study is that it might contribute to better coordination between the landowners, the

outdoor organizations, the municipality as well as general outdoor users. And maybe be used as a tool to prevent conflicts in respect to the management of urban forests. The findings linked to this master thesis could lead to new hypotheses and further research, both qualitative and quantitative.

Sammendrag

Tittel: Skogbruk i bynære skoger – Balansering mellom skogbruk og friluftsliv i Mossemarka. Oppgaven er en kvalitativ studie med hovedvekt på intervjuer.

Bakgrunn: Jeg har igjennom flere år vært opptatt av skogbruk og friluftsliv. Jeg har en bachelor i landskapsplanlegging fra Høgskulen i Sogn og Fjordane og ønsket å kombinere denne kunnskapen med en studie som omhandler bruk og vern av bynære friluftsområder i Moss kommune. Oppgaven er forankret i teori om levende skog, miljøregistrering i skog, og friluftsliv, samt lovverk om skogbruk og friluftsliv, og retningslinjer og nasjonale mål.

Problemstilling: Forskningstilnærmingen er valgt med utgangspunkt i problemstillingen: ”Hvordan fungerer skogbruket og friluftslivet sammen i Mossemarka?”. Undersøkelsen er en casestudie med en analyseenhet, Mossemarka. Fokuset er rettet mot fem personers opplevelse av hvordan skogbruket og friluftslivet fungerer sammen. Problemstillingen er valgt ut fra et ønske om å få tak i opplevelsesdimensjonen hos mine informanter.

Utvalg: Jeg har et utvalg bestående av tre grunneiere, og to representanter fra to ulike friluftsansjasjoner.

Forskningsmetode: Jeg har benyttet kvalitativt, semistrukturert intervju som metode for datainnsamling. Det kvalitative forskningsintervjuet har nettopp som mål å innhente opplevelsesdimensjonen med henblikk på fortolkning av fenomener.

Analysen: Analysen er systematisk, analytisk og logisk i interaksjon med det empiriske materialet. Utfordringen ble å finne egnede kategorier for å konstruere en kjernekategori og hovedkategorier.

Resultater og konklusjon: I mitt materiale ble grunneiernes opplevelse av å være under press den sentrale kjernekategorien. Dette ble stående som den store kategorien som samlet alle de øvrige fenomenene inn under seg. De andre hovedfenomenene var: Mangel på respekt for grunneiernes private eiendomsrette, Press fra nye aktiviteter, Press fra media og Press fra kommunen. Ved å se disse fenomenene i sammenheng med øvrig forvaltningsmessige krav til

grunneier blir det tydelig at grunneierne til tider levde under press. Det er et ønske om at denne undersøkelsen vil kunne bidra til å bedre samhandlingen mellom grunneiere, friluftsansjasjoner, kommune samt de generelle friluftsbukerne, og forebygge konflikter med hensyn til forvaltning av bynære skoger. Funnene i undersøkelsen vil kunne lede til nye hypoteser og videre undersøkelser, kvalitative og kvantitative.

Innhold

Forord.....	1
Summary.....	2
Sammendrag.....	3
Innhold.....	5
1. Innledning.....	8
1.1 Bakgrunn for valg av emne.....	8
1.2 Undersøkelsens problemstilling og formål.....	8
1.3 Definisjoner.....	9
1.3.1 Bynær skog.....	9
1.3.2 Ulike aktører og brukergrupper.....	9
2. Kunnskapsbasert teori om bynær skog.....	10
2.1 Levende skog.....	10
2.2 Miljøregistrering i skog.....	10
2.3 Friluftsliv.....	11
3. Lovverk.....	13
3.1 Lov om skogbruk.....	13
3.2 Lov om Friluftsliv.....	14
3.3 Retningslinjer og nasjonale mål.....	16
4. Metode.....	18
4.1 Case.....	18
4.1.1 Kvalitativt intervju.....	19
4.1.2 Brukerundersøkelse.....	20
4.2 Forskningsprosessen.....	20
4.2.1 Utvalgskriterier.....	20
4.2.2 Informanter.....	21
4.2.3 Prøveintervju.....	21
4.2.4 Gjennomføringen av intervjuene.....	21

4.2.5	Transkribering av intervjuene	21
4.3	Bearbeiding og fremstilling av data	22
4.3.1	Kodingsprosessen.....	22
4.4	Validitet.....	23
4.5	Etiske refleksjoner	23
5.	Case.....	24
5.1	Bakgrunnskunnskap	24
5.2	Moss kommune.....	25
5.3	Mossemarka.....	25
5.3.1	Skogbruk i Mossemarka.....	27
5.3.2	Friluftsliv i Mossemarka.....	27
5.3.3	Atkomst til Mossemarka.....	27
5.4	Avisartikler vedrørende Mossemarka.....	28
6.	Resultater og drøfting	29
6.1	Kort presentasjon av informantene.....	29
6.2	Kort presentasjon av brukerundersøkelsen.....	29
6.3	Resultater og Drøfting.....	30
6.3.1	Grunneiernes opplevelse av å være under press.....	30
6.3.2	Mangel på respekt for grunneierens private eiendomsrett... ..	32
6.3.3	Press fra nye aktiviteter.....	34
6.3.3.1	”Problembarn” i Mossemarka	36
6.3.4	Press fra media.....	37
6.3.5	Press fra kommunen.....	38
7.	Oppsummering og avsluttende refleksjoner.....	39
7.1	Forslag til videre forskning	40

8. Litteraturliste.....	41
9. Vedlegg:	
Vedlegg 1: Levende Skog Standarden.....	44
Vedlegg 2. Intervjuguiden til Moss Skiklubb.....	45
Vedlegg 3: Intervjuguiden til Mossemarka Ridesenter.....	46
Vedlegg 4: Intervjuguiden til Grunneierne.....	47
Vedlegg 5: Brukerundersøkelsen til generell bruker av Mossemarka....	48
Vedlegg 6: Brev et Skogbrukssjefen i Rygge, Råde, Moss.	50
10. Figurer:	
Figur 1: Miljøregistrering i skog.....	11
Figur 2: Miljøregistrering i skog.....	11
Figur 3: Kart av Moss Kommune.....	25
Figur 4: Kart av Mossemarka.....	26

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av emne

Som mastergrads- student ved universitet for miljø – og biovitenskap ble min interesse for skog og friluftsliv avgjørende for valg av tema til masteroppgaven.

Jeg ønsker i denne oppgaven å se nærmere på spenningsfeltet mellom skogbruk og friluftsliv, nærmere bestemt Mossemarka i Moss kommune.

1.2 Undersøkelsens problemstilling og formål

Problemstillingen for undersøkelsen er som følger:

”Hvordan fungerer skogbruket og friluftslivet sammen i Mossemarka?”

Jeg vil i denne masteroppgaven se på hvordan ulike aktører som grunneiere og friluftsansjasjoner forholder seg til hverandre og lovverk som regulerer skogbruket og friluftslivet. I Skogbrukslovens formålsparagraf blir det blant annet nevnt at en rekke ulike interesser skal ivaretas, herunder også friluftslivets interesser. Det er for meg interessant å finne ut hvordan skogbruket og friluftslivet fungerer sammen i Mossemarka.

Undersøkelsen vil i hovedsak rette fokus mot grunneiernes opplevelser og de utfordringer de står i, i denne forbindelse. Jeg vil også se på hvordan nye former for friluftsliv påvirker forholdet mellom skogbruket og friluftslivet i Mossemarka.

I Mossemarka er det mange meninger om hvordan skogen skal se ut, og hvem som har bruksrett til ulike formål, samtidig skal det tas hensyn til kultur- og miljøverdier og biologisk mangfold. Moss kommune eier en liten del av Mossemarka, resten eies av private skogeiere som både skjøtter og lever av skogen, samtidig som at Mossemarka blir brukt til friluftsliv som turgåing, ski, jakt, orientering og hestesport. For at folk skal kunne bevege seg i skogen eller gå på ski må skiløyper og stier vedlikeholdes, samt at man skal ta hensyn til kultur- og miljøverdier og biologiske mangfold. Dette krever et godt samarbeid og at man viser hensyn (Landbrukskontoret, 2010).

Formålet med denne oppgaven er ikke å gi en fasit på hvordan man skal håndtere eventuelle problem som kan oppstå i en bynær skog, men generere kunnskap eller gi kunnskapsbasert

innsikt i saker som kan bli relevante for bynær skog og muligens bidra til økt kunnskap i forvaltning, noe som kan komme både grunneiere og brukere til gode.

1.3 Definisjoner

Jeg finner det nødvendig å definere følgende begreper.

1.3.1 Bynær Skog

En bynær eller urban skog kan defineres som skog som ligger i eller nær en by eller et tettsted og med mange brukergrupper. Bynær skog representerer også et mangfold av ulike verdier. Dette kan enkelt eksemplifiseres med begreper som næring og rekreasjon. Her kommer spennvidden i temaet frem og viser spenningsfeltet vi befinner oss i.

For å skille bynære skoger fra andre tredekte bylandskap, kan vi si at bynære skogområder er begrenset til tredekte arealer med ukultivert bakkevegetasjon (Rydberg & Falck 2000, Gundersen m.fl. 2005). Da inngår ikke hager, parker eller gatetrær inn i denne definisjonen. Ifølge Gundersen (2005) vil en bynær skog i Norge ha 100 millioner besøk av friluftslivinteresserte årlig, mens litt mer enn halvparten besøker andre skogsområder. Her til lands består bynær skog av omtrent 150.000 hektar (ibid). Det vil si ca. 2-3 % av Norges totale produktive skog. Konijnendijk (1999) viser til at bynær skog historisk har knappe ressurser for en stor befolkning, og at det opp igjennom tiden har vært brukskonflikter av ulike karakterer. Disse brukerkonfliktene har spesielt vært knyttet til næring og rekreasjon.

1.3.2 Ulike aktører og brukergrupper

De ulike aktørene som er med i denne masteroppgave er private grunneiere, kommunen, friluftsansjasjoner og den generelle bruker i Mossemarka.

I Mossemarka kan man finne ulike friluftsansjasjoner som Moss Skiklubb, Ok Moss, Mossmarka Hestesenter med flere.

2. Kunnskapsbasert teori om bynær skog

I dette kapitlet skal jeg belyse temaene Levende Skog, Miljøregistrering i skog samt Friluftsliv. Dette er temaer som setter rammer for skogbruk i bynære skoger.

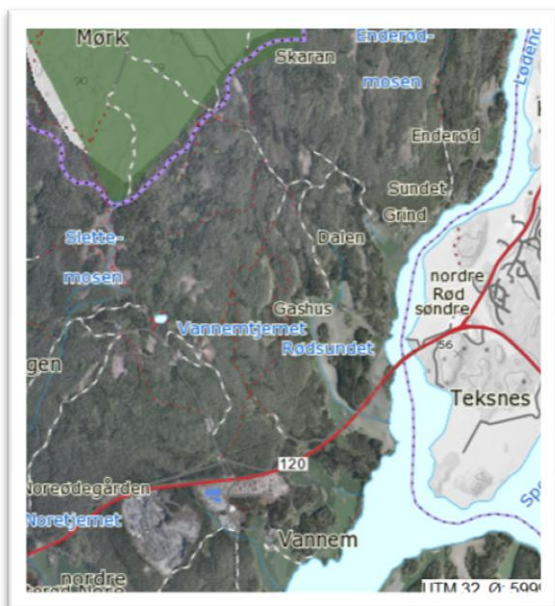
2.1 Levende skog

I 1998 ble Levende skog standarden etablert. Levende skog standarden er en avtale som omfatter bærekraftig utvikling innenfor skogbruket. Hovedfokuset for Levende skog standarden er skogproduksjon, miljøvern, og sosiale interesser. Standarden omfavner interessegrupper innenfor skogbruk, skogsindustri, fagbevegelsen, friluftslivsorganisasjoner og miljøorganisasjoner. Gjennom dette prosjektet kom man frem til en standard som skulle være med på å bidra til at Norge får et bærekraftig skogbruk. I 2006 ble en revidert utgave av Levende skog standarden lansert. Deltakerne ved revisjonen i 2006 stammet fra et vidt spekter av ulike interesseorganisasjoner og næringsorganisasjoner. Deltagere kom blant annet fra: Fellesforbundet, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges skogeierforbund, SABIMA, Statskog, Treforedlingsindustriens Bransjeforening, Treindustrien samt WWF Norge. Den reviderte standarden inneholdt 25 (se vedlegg 1) krav knyttet til skogproduksjon, miljøhensyn, og friluftsliv – og samfunnshensyn. I sammenheng med at den reviderte standarden ble lansert, så kom man også til enighet om å opprette Levende skog rådet. Rådets skulle være med på å gjøre ”ting” enklere i sammenheng med fremtidige revisjoner av standarden. Andre oppgaver som rådet skulle ha innebefattet blant annet: forklare og tolke uenigheter av kravpunktene. Overvåke, og sette i gang tiltak for å nå målsettingene. m.m. I 2010 ble det slutt på samarbeidet. Årsaken til at samarbeidet brøt sammen var at man blant annet ikke kom til enighet om de miljømessige premissene som skulle være gjeldende for planting av skog. Regjeringen håper på at de vil komme til enighet og vil i gjenoppta samarbeidet (Miljøverndepartementet, 2010).

2.2 Miljøregistrering i skog (MiS)

I 1997 startet Landbruks- og Matdepartementet prosjektet Miljøregistrering i skog (MiS) (Gundersen and Christensen, 2008). Hensikten med MiS-prosjektet var å utvikle et verktøy som kunne brukes under registrering i skogsbruksplanleggingen, og for å overvåke miljøverdier knyttet til biologisk mangfold og naturtyper. Biologiske og strategiske prinsipper ligger til grunn for registreringen og skal fange opp de viktige livsmiljøene for biologisk mangfold i

skog, og som er regnet som sårbare for endringer på grunn av skogbruk. MiS-registreringen ble iverksatt i 2001, i tilknytning til igangsettelsen av MiS-registreringen ble det utarbeidet en håndbok for kartlegging av biologisk mangfold i skog. Håndboken tar blant annet for seg hvordan dette gjøres gjennom befarings i felt, bruk av kartverk, andre aktuelle informasjonsbaser og oppslagsverk. MiS-registrering blir kun utført i skog i hogstklasse IV og V, dette vil si hogstmoden skog. Når registreringen er gjennomført blir MiS-områdene rangert og det blir foretatt en utvelgelse av hvilke områder som skal få MiS-status. Områdene kan variere i størrelse, fra noen få dekar til større områder. Man kan finne interaktive kart (fig.1 og fig.2) på internett som er utarbeidet av Norsk institutt for Skog og Landskap. Kartet viser statusen for MiS-kartlegging i kommuner i Norge Moss kommune er også med i denne registreringen. Moss kommune er dokumentert i MiS-kartbasen.

Figur 1, Mossemarka i 2007

Figur 2, Mossemarka i 2010

<http://kart4.skogoglandskap.no/karttjenester/splan/>. (lest 10.05.2012)

2.3 Friluftsliv

Det finnes per dags dato ingen Stortingsmelding eller lovmessige føringer som regulerer friluftsliv i bynære skoger. Dette betyr at vi på dette område må forholde oss til generelle føringer som gjelder friluftsliv i skog.

I Stortings melding Nr. 40 (1986-87) *om friluftslivet* som ble behandlet i Stortinget høsten 1988 så defineres friluftsliv som: *opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandringer og naturopplevelser*. Tradisjonelt sett så har nordmenn vært flittige brukere av norske skoger og fjell. Denne bruken av naturen har for det meste gått for seg på en

naturvennlig måte, hvor menneskene generelt sett har tatt hensyn til andres bruk av de samme naturgitte ressursene. Det *norske friluftslivet* er en bred folkelig aktivitet med mange mennesker, ifølge Statistiske byrå (2004) sin levekårsundersøkelse som dekker tidsrommet 1970-2007. Ut fra de statistiske dataene kan en lese at det har vært en generell nedgang i antallet mennesker som i løpet av de siste 12 månedene har vært tre eller flere ganger på lange skiturer eller fotturer i skogen. Man kan også observere at det har vært en generell nedgang i antall mennesker som bruker dagene sine til å fiske i ferskvannsinnsjøer og i sjøen. Det samme gjør seg gjeldende for brukere av norsk natur som bedriver aktiviteter som for eksempel: soppturer, kano- og kajakk turer, bærplukking m.m.

Ut i fra den statistiske dataen i Levekårsundersøkelsen kan man også se at for tidsrommet 2004-2007, så er rimelige og lettvinde aktiviteter som fotturer, skiturer, sykkelturner og fisketurer blant de friluftslivsaktivitetene som faktisk dominerer uansett kjønn, alder og bosted. De sist 20-30 årene har nye og mer moderne ”friluftslivs” aktiviteter begynt å kreve plass i norsk natur, dette er blant annet plass- og utstyrs- krevende aktiviteter som kiting, windsurfing, terrengsykling. Man har også fått diverse aktiviteter som knytter seg til plasskrevende alpinanlegg. Selv om disse aktivitetene i Levekårsundersøkelsen fra Ssb. blir betraktet som relativt små aktiviteter, med relativt begrensede bruker grupper, så er det blant dagens unge at slike aktiviteter står sterkest. Det blir naturlig å anta at dette er aktiviteter som vil kreve mer plass i fremtiden da disse unge må betraktes som neste generasjons friluftslivsbrukere. Generelt ser vi at det er en økende trend at friluftsliv blir mer spesialisert og differensiert (Gundersen and Christensen, 2008). Dette vil nok øke også i fremtiden. Man ser samme fenomen tydelig i land som ikke har like sterke friluftslivstradisjoner som Norge. Mye tyder på at nordmenn vil velge aktiviteter ut i fra interesse og ikke hva som er tradisjon. Hittil har friluftslivet i Norge bestått av en relativt homogen gruppe mennesker som har vært naturvennlig og brukt naturen på en enkel-, lite energi- og utstyrskrevende måte. Det vil nok bli en økende interesse i spesialgrener, og økende krav til spesialutstyr og kunnskap. Friluftslivet har også blitt gjenstand for helsepolitisk interesse. Det er et økt fokus på at friluftslivet både er helse- og trivselsskapende, og kan være med på å øke miljøbevisstheten og samtidig naturvennlige holdninger (ibid).

3. Lovverk

Ulike lover, retningslinjer og nasjonale mål regulerer feltet skogbruk og friluftsliv. Noen er mer aktuelle enn andre i denne sammenhengen, så som Loven om Skogbruk og Friluftsloven. Andre lover som naturmangfoldloven, viltloven og vannressursloven kan være relevante for drift og forvaltning av skog. Jeg skal i dette kapitlet ta for meg de to mest relevante lovene på feltet bynære skoger nemlig Lov om Skogbruk og Friluftsloven. I tillegg skal jeg ta for meg aktuelle Stortingsmeldinger gjeldende for bynær skog.

3.1 Lov om skogbruk (Skogbruksloven)

Skogbruksloven tar for seg de grunnleggende forutsetningene for forvaltning av norske skoger. Denne loven kom i 2005 (Lovdata), og ble gjennomført som en erstatning av gamle lover som for eksempel Lov om husbruksskog fra 1939. Skogbruksloven er ingen lang lov, i sin helhet så består den av 5 kapitler og 26 paragrafer. Første ledd i lovens formålsparagraf, § 1. lyder:

Denne lova har til formål å fremme ei berekraftig forvaltning av skogressursane i landet med sikte på aktiv lokal og nasjonal verdiskaping, og å sikre det biologiske mangfaldet, omsyn til landskapet, friluftslivet og kulturverdiane i skogen.

Man ser allerede ut fra formålsparagrafen at skogbruket i Norge tenkt å skulle ha en bærekraftig utvikling. Det legges ansvar på skogeierne for å sikre det biologiske mangfoldet, og at legges til rette for hensyn til landskapet, friluftslivet og de kulturverdier som måtte finnes i deres skog. En kan blant annet lese ut fra § 4. i skogbruksloven at skogeieren skal ha oversikt over miljøverdier og ta hensyn til disse miljøverdiene ved gjennomføring av tiltak i skog, så sant han/hun viser hensyn og har oversikt så står de fritt til å forvalte skogen ut i fra egne mål. I skogbrukslovens kapittel 2, § 5. blir det fastslått at skogbrukseiere er lovpålagte å gjennomføre skogregistreringer med oversikt over miljøverdier knyttet til skogen sin, samt sørge for at dokumentasjonen blir allment tilgjengelig for offentligheten. I § 5-11. blir generelle retningslinjer knyttet til skogbrukstiltak gjennomgått, her finner man blant annet lover knyttet opp mot foryngelse og stell av skog, vegbygging i skog, forebyggende tiltak m.m. Man kan blant lese ut i fra § 8. at: *Det skal sørgjast for at bruk av stigar, løyper og andre ferdseisårer ikkje blir unødig vanskeleggjort for allmenheta etter at hogsten er avslutta.*

Loven legger altså til rette for flerbruksaspektet knyttet til skog, og nevner også hensynet til friluftslivet spesielt.

I kapittel 3 så blir det redegjort for hvilke juridiske retningslinjer skogbruksloven skal ha i forhold til verneskoger og skogsområder med særlig miljøverdi. Kapittel 4 tar for seg de økonomiske rammene som for eksempel innbetalinger til og bruk av skogfondet. Man finner også i § 17. en egen lov om avgift på skogvirke for å fremme forskning og utvikling i skogbruket. Kapittel 5 som er det avsluttende kapitelet i skogbruksloven så finner man lover som omhandler klagemulighet, tilskudd, straff med mer. Dette er loven grunneierne må forholde seg til.

3.2 Lov om Friluftsliv (Friluftsloven)

Jeg har valgt å begrense meg til et lite utvalg av paragrafer fra Friluftsloven fra 1957(Lovdata), jeg har valgt å gjøre dette da ikke alle paragrafene her gjør seg gjeldende for tematikken i denne oppgaven. Friluftsloven er med på å fremme allemannsretten, og skal gagne alle i samfunnet. Denne loven skal gi innbyggerne i Norge retningslinjer for opphold og ferdsel i innmark og utmark. Første ledd i lovens formålsparagraf, § 1. lyder:

Formålet med denne loven er å verne friluftslivets naturgrunnlag og sikre allmennhetens rett til ferdsel, opphold m.v. i naturen, slik at muligheten til å utøve friluftsliv som en helsefremmende, trivselskapende og miljøvennlig fritidsaktivitet bevares og fremmes.

I formålsparagrafen ser man at denne loven skal verne friluftslivets naturgrunnlag, og ikke hindre mennesker i å kunne ferdes i naturen. Denne loven er også sentral for brukere av bynære skoger. Formålsparagrafen legger vekt på hensyn til miljøet. Det vil si at hver og en som bruker bynære skoger, må vise hensyn til skogens miljø.

§ 2. i Friluftsloven legger retningslinjer for hvordan vi kan ferdes i utmark, altså hvordan vi kan ferdes i naturen og hvordan, og i hvilken form, vi skal gjennomføre det. Det står at man blant annet skal kunne ferdes til fots i utmark hele året så fremt det skjer med hensyn og varsomhet. Noe av hensikten med denne paragrafen er å verne om friluftslivsaktiviteter i skog. Leser man videre i paragrafen så ser man at den også innebefatter aktiviteter som ”ferdsel med ride- eller kløvhest, kjelke, tråsykkel eller liknende på veg eller sti i utmark ”.

Dette er aktiviteter som det ikke er straffbart å utføre i skogen så fremt ikke kommunen med samtykke av grunneieren har forbudt dette. Et slikt vedtak om innskrenket ferdsel i utmark må stadfestes av fylkesmannen.

I § 3. Ferdsel i innmark, skrives det om når man kan gå på innmark, man viser til at det ikke er fri ferdsel i innmark. Det vil si at man kan ikke ta det som en selvfølge at man kan gå igjennom en gårdsplass, hustomt, inngjerdet hage eller park der eier eller bruker mener ferdselen vil være til forstyrrelse.

I Friluftsløven § 4. om ferdsel med motorvogn og hestekjøretøy på privat vei så kommer det frem at eier kan nekte ferdsel med hestekjøretøy og motorvogn. Eieren kan også forby/nekte folk muligheten til parkering på eller langs veien. Når det kommer til offentlige veier, så kan man parkere hvor man vil i utmark så sant man ikke er til ulempe eller skade. Ut ifra § 11. i Kap 2. om *ferdselskultur og eierens bortvisingsrett* kan man lese at:

Enhver som ferdes eller oppholder seg på annen manns grunn eller på sjøen utenfor, skal opptre hensynsfullt og varsomt for ikke å volde skade eller ulempe for eier, bruker eller andre, eller påføre miljøet skade. Han plikter å se etter at han ikke etterlater seg stedet i en tilstand som kan virke skjemmende eller føre til skade eller ulempe for noen.

Grunneier eller bruker har her hjemmel til å kunne sende bort folk som oppfører seg hensynsløst eller har en atferd som utsetter eiendommen for skader eller ulemper. I Friluftsløven § 10. som omhandler friluftsmøter mv, så kommer det også frem at:

Friluftsmøte, idrettsstevne (f.eks. skirenn eller orienteringsløp) og liknende sammenkomst som kan medføre nevneverdig skade eller ulempe, kan ikke holdes uten samtykke av eier eller bruker av grunn hvor avsperring foretas, samling, start eller innkomst finner sted eller hvor sammenstimling av folk for øvrig må påreknes. Løype for skirenn, terrengløp eller liknende må legges slik at skade på skogforynging og ungskog og skade på gjerde så vidt mulig unngås.

Mange brukere av norsk natur ser på friluftsløven som et verktøy som sikrer dem tilgang til skog over det ganske land, men som man ser ut i fra det lille utvalget av paragrafer som er

med her, så ser man lett at friluftsloven også er et verktøy som sikrer skogeierne rettigheter overfor menneskers ferdsel i utmark.

3.3. Retningslinjer og nasjonale mål

De viktigste offentlige dokumentene i denne sammenheng er følgende: Stortingsmeldingene nr. 23 (2001-2002), nr.39 (2000-2001) og nr.40 (1986-1987). Her finnes retningslinjer og veiledere i fht bruk og forvaltning av norsk skog samt resultatmål knyttet til friluftsliv.

Stortingsmelding Nr. 23 (2001-2002) *Bedre miljø i byer og tettsteder* omhandler blant annet tematikk knyttet til det å ”*Sikre grønnstruktur og friområder i byer og tettsteder*”, dette skal gjøres blant annet gjennom strengere håndheving av de rikspolitiske retningslinjer som er lagt for barn og unge. Disse omtales senere i oppgaven.

Stortingsmelding Nr. 39 (2000-2001) *Friluftsliv - Ein veg til høgare livskvalitet* ble utarbeidet på bakgrunn av vedtak i Stortinget vedr. behandlingen av statsbudsjettet i desember 1998 (St. prp. Nr. 1 for 1998-99). Her ba Stortinget regjeringen om en gjennomgang av friluftspolitikken her til lands, samt at regjeringen måtte komme med en ny friluftsmelding i løpet av perioden.

Til slutt har jeg valgt å ta med Stortingsmelding Nr. 40 (1986-87)(2000-2001): *om friluftslivet*. Denne ble behandlet i Stortinget høsten 1988. I den foregående Stortingsmeldingen hadde friluftslivet blitt definert som *opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandringer og naturopplevelser*. Hensikt var å fremme det enkle friluftslivet for alle. Med denne Stortingsmeldingen fikk man satt friluftslivsbegreper som å leve i harmoni med naturen, de helsebringende effektene av kontakt med naturen i dagliglivet, samt miljøvern på den politiske agendaen.

Det ble lagt vekt på at friluftsliv ikke skulle omfattes av konkurransepregede aktiviteter. Motoriserte aktiviteter i naturen ble ikke regnet med som en friluftslivsaktivitet, på bakgrunn av dette ble det ikke åpnet for allmenn tilgjengelighet for motoriserte kjøretøy i naturpregede områder. Dette ble begrunnet med at det var en så stor andel av befolkning som utøvte friluftsliv, som hadde lite eller ingen fokus på organisert konkurranse. Fokuset ble lagt på at friluftsliv skulle ha få negative konsekvenser for naturen, og at det som regel ikke skulle satses på prosjekter som krevde store investeringer. Ved at friluftslivet og kontakt med naturen er med på å øke livskvaliteten, bedre folkehelsen, så må naturen bevares igjennom

målsetninger om bærekraftig utvikling. Friluftslivet skal gange alle og være en gode som skal sikres alle, både nå og i fremtiden. Det er loven om friluftslivet som ligger til grunn for dette (Lovdata). Strategisk mål for St.meld. Nr. 23 (2001-2002): *Bedre miljø i byer og tettsteder. "Alle skal ha høve til å drive friluftsliv som helsefremjande, trivselsskapande og miljøvennleg aktivitet i nærmiljøet og i naturen ellers"*.

Det har også blitt fremmet en del nasjonale resultatmål angående tematikk knyttet til friluftsliv og friluftslivsinteresser.

1. *"Friluftsliv basert på allemannsretten skal haldast i hevd i alle lag av befolkninga"*.
2. *"Barn og unge skal få høve til å utvikle dugleik i friluftsliv"*.
3. *"Område av verdi for friluftslivet skal sikrast slik at det fremjar miljøvennleg ferdsel, opphald og hausting, og at naturgrunnlaget blir teke vare på"*.
4. *"Ved bustader, skular og barnehagar skal det vere god tilgang til trygg ferdsel, leik og annan aktivitet i ein variert og samanhengande grøntstruktur med gode samband til omkringliggjande naturområde"*.

Man finner også en del føringer for skogbruket i stortingsmeldinger som omhandler skog, de viktigste stortingsmeldinger knyttet til forvaltningen av norske skoger i forhold til problemstillingen i denne oppgaven er:

Stortingsmelding Nr. 9 (2011-2012) om *Konkurransedyktige og bærekraftige verdikjeder for skog og tre* påpeker at skog som er aktiv, lønnsom og konkurransedyktig er viktig for bosetning, sysselsetning og ikke minst næringsutvikling i store deler av Norge. Det ble vist til at skog historisk sett hadde hatt stor betydning, og at skogen også i fremtiden ville ha viktige funksjoner og oppgaver. Med dette ville stortinget legge opp til at skogen kunne være med å bidra til verdiskapning i hele landet, og også være med på å bidra i forhold til energi –, klima- og miljømål. Hovedmålene til skogpolitikken bygger blant annet opp under satsningen på økt bruk av tre til energiformål og aktiv utnytting av skog innenfor næring – og klimasammenheng. For at dette skal kunne fungere optimalt må det norske skogbruket være lønnsomt og bærekraftig drevet. En bedret tilgang til ressursene og konkurransedyktige priser på varene man leverer er også forutsetninger som må tas med i beregninger. I Norge jobber skognæringen opp mot et verdensmarked med svingende etterspørsel og priser på trevirke.

Om man skal møte en økt etterspørsel av trevirke må man legge til rette en bærekraftig avvirkning og uttak av skogbiomasse, samt økt oppbygging av skog.

Det er flere hensyn å ta når det gjelder skog som for eksempel miljøverdier som biologisk mangfold, naturtyper, karbonopptak, friluftslivet og folkehelse. Derfor skal man kombinere økt aktivitet med å bedre kunnskapene om miljøverdiene i skog og styrke miljøhensyn i skogbruket i henhold til Stortingsmelding Nr. 39 (2008-2009) *Klimautfordringer – landbruket en del av løsningen*. I denne stortingsmeldingen fremheves det blant annet at det skal legges til rett for en økt bruk av trevirke, både til bygningsformål og til bioenergiformål. Det har vært tenkt at man skal møte den økte etterspørselen etter råstoff ved å legge til rette for en bærekraftig avvirkning. Tanken er blant annet å tilrettelegge og utvikle skogen innenfor rammer som ivaretar miljøhensyn og naturmangfold. Denne stortingsmeldingen legger også økt satsning på prosjekter som legger til rette for styrking av skogen som arena for velferd og helse. Ved å legge til rette for samarbeid mellom næringen, det offentlige samt de frivillige lokale organisasjonene kan man få styrket kunnskapen som er knyttet til natur- og kulturverdier i skog, og sikre at disse verdiene blir sikret for fremtiden gjennom blant annet planlegging, vern og skjøtsel/drift. Som en avslutning på stortingsmeldingen ble det vektlagt at det skulle utvikles årlige rapporter om kunnskapen man ervervet seg i forhold til arbeidet med registrering av utviklingstrekk og miljøverdier i skog (ibid).

4. Metode

I dette kapittelet skal jeg presenterte valg av forskningsmetode og belyse de vitenskapsteoretiske valgene som ligger til grunn for valg av metode. Deretter skal jeg beskrive forskningsprosessen. Kapittelet avrundes med en drøfting av oppgavens gyldighet og etiske betraktninger.

4.1. Case

Grønmo (2004) sier at samfunnsvitenskapelige studier kan være forskjellige med hensyn til hvor mange analyseenheter de omfatter. En spesiell type studier begrenser seg til bare en analyseenhet og betegnes som casestudier. Casestudier kan ha ulike formål. Et slikt formål er å utvikle en helhetlig forståelse av den ene enheten som studeres. Denne enheten betraktes da som unik og vitenskapelig interessant i seg selv. Ordet case betyr tilfelle eller enhet.

Casestudier egner seg når man skal prøve å forstå et fenomen. Datatypen som brukes er kvalitative data eller kombinasjonen av kvalitative og kvantitative data. Det er fokus på en liten enhet i undersøkelsen (ibid).

Min forskningstilnærming er valgt med utgangspunkt i problemstillingen: *Hvordan fungerer skogbruket og friluftslivet sammen i Mossemarka?* Det var naturlig å bruke kvalitativt semistrukturert intervjuer som metode for datainnsamling. Intervjusituasjonen og den direkte kontakten med informantene ga meg muligheten til å undersøke det jeg ønsket. Det kvalitative forskningsintervju har som mål å innhente beskrivelser av den intervjuedes opplevelser med henblikk på fortolkning av de beskrevne fenomener (Kvale, 2005). For å finne ut hva materialet egentlig handler om, må forskeren gå systematisk igjennom alle data. Dette medfører en analyseprosess og en kodingsprosess, hvor man tar for seg sekvens for sekvens i det empiriske materialet. Prosessen blir etterhvert stadig mer styrt og målrettet (ibid).

4.1.1 Kvalitativt intervju

Grønmo (2007:161) sier at en viktig del av forberedelsene til datainnsamlingen er å utforme en intervjuguide. Intervjuguiden beskriver i grove trekk hvordan intervjuet skal gjennomføres, og med hovedvekt på hvilke tema som skal tas opp med informanten.

Intervjuguiden er forskerens utgangspunkt og rettesnor for intervjuingen. Intervjuguiden skal være tilstrekkelig omfattende og spesifikk til at forskeren får den type informasjon som er relevant for studien, men den skal samtidig være så enkel og generell at hvert enkelt intervju kan gjennomføres på en fleksibel måte. Forskeren må vurdere informasjonsbehovet altså hva slags informasjon som skal skaffes til veie gjennom intervjuene. Denne vurderingen har studiens problemstilling som utgangspunkt (ibid).

Jeg ble nødt til å tilpasse min intervjuguide til to ulike grupper nemlig grunneierne på den ene siden og representantene for friluftslivsinteresser på andre siden (se vedlegg 2,3 og4). Dette ble nødvendig for å få frem representative data for hver av gruppene. De fleste intervjuene forløp greit, men et intervju måtte avbrytes. Dette på grunn av at informanten sporet helt av og ble opphengt i temaer som ikke var relevant for oppgaven. På dette tidspunktet opplevde jeg at informanten ikke hadde noe mer relevant informasjon å bidra med.

Intervjuene førte samlet sett til et fyldig empirisk materiale, relevant for problemstillingen, men førte til i overkant litt for mye informasjon. Dette var antagelig knyttet til at jeg hadde litt for mange overlappende spørsmål samt at informantene var svært velvillige og hadde mye å fortelle.

4.1.2 Brukerundersøkelsen

Brukerundersøkelsen gjennomførte jeg ved at jeg delte ut skriftlige spørsmål på et ark til tilfeldige forbigående friluftsmennesker. Temaene de ble presentert handlet om skogbruk, tilrettelegging og konflikter i Mossemarka (se vedlegg 4). Undersøkelsens hensikt var å generere brukerkunnskap om Mossemarka som igjen skulle være med på å bygge opp under forskningsspørsmålet samt intervjuene mine. Jeg mistenker at mange av dem jeg intervjuet var/er engasjert i en friluftsansettelse. Jeg presenterte et skjema som besto stort sett av avkryssningsspørsmål og at det var opp til dem selv om de vil skrive mer utfyllende. De fleste valgte å gå i dialog med meg istedenfor å bare krysse av, og skrev fyldige svar. På denne måten ble undersøkelsen besvart mens jeg var tilstede og kunne svare på spørsmål som kom underveis. Det slo meg at kvinnene var mer imøtekommende og seriøse i sin måte å håndtere intervjusituasjonen enn mennene. Brukerundersøkelsen ga meg ytterligere empirisk materiale. De ga meg relevant informasjon som bakteppe for oppgavens problemstilling. I og med at jeg allerede hadde et fyldig empirisk materiale fra hovedintervjuene ble denne nye informasjonen for det meste overflødig. Jeg har forsøkt å bruke svarene fra brukerundersøkelsene, men har bare lyktes med ett sitat.

4.2 Forskningsprosessen

Den første utadrettede tilnærmingen til feltet handlet om å få tak i informanter. Man kan finne aktører som kontrollerer tilgangen til informantene. Jeg benytter meg av mine forbindelser og tok kontakt med landbrukskontoret i Rygge som har oversikt over skogsområdene i Rygge, Råde og Moss. Landbrukskontoret fungerer som rådgivende instans. Jeg sendte dem et informasjonsskriv med presentasjon av oppgaven (se vedlegg 5). Landbrukskontoret anbefalte en rekke informanter som de mente kunne være aktuelle. For å gjennomføre brukerundersøkelsen min ble jeg anbefalt å dra til møteplasser i Mossemarka. Jeg valgte ut to områder Skihytta og Noreødegården.

4.2.1 Utvalgskriterier

Følgende kriterier ble lagt til grunn for informantsøket:

Informantene må være enten grunneiere eller aktive enkeltpersoner innefor en friluftsansettelse i Mossemarka.

4.2.2 Informanter

Prosjektet møtte stor velvilje. Planen var å intervju tre fra hver informantgruppe slik at grunneierne og representantene fra friluftsansjoner ble likevektig. Informantsøk-fasen gikk greit, men på grunn av tidspress valgte jeg å redusere til fem informanter. Det ble tre grunneiere og to representanter fra to ulike friluftsansjoner.

I brukerundersøkelsen som var en skriftlig intervju i kort form beregnet på den generell friluftbruker i Mossemarka. Seksten personer, ni menn og sju kvinner som svarte.

De som kjente Mossemarka var villige til å stille opp på undersøkelsen. Jeg har fått en god blanding av informanter, der det er et vidt spekter med hensyn til alder, kjønn og brukerinteresser.

4.2.3. Prøveintervju

Prøveintervju var en nyttig erfaring hvor jeg fikk testet ut om intervjuguiden fungerte og jeg fikk prøvd meg i rollen som intervjuer. Prøveinformanten viste seg å ha mange interessante meninger om skogbruket i Mossemarka. Det var behov for små justeringer i intervjuguiden.

4.2.4. Gjennomføringen av intervjuene

Det ble gjort avtaler om intervju og informantene fikk velge sted. Tre av informantene valgte å ha intervjuet hjemme hos seg selv, en valgte kafè mens den siste valgte kontoret sitt. Intervjuene hadde en varighet på 1-2 timer. Jeg styrte samtalen inn på temaene, og lot informantene selv få finne ordene og formuleringene. Noen ganger stilte jeg utdypende spørsmål, eller ba om forklaring. Alle intervjuene foregikk i en god atmosfære, informantene fortalte sine tanker og meninger helt åpent uten særlig nøling. Intervjuene ble stort sett gjennomført slik de var planlagt og kvaliteten på lydopptakene var bra. En informant ville ikke ha på lydopptaker under intervjuet. Han var nøye på at jeg fikk notert ned meningene og poengene hans.

4.2.5 Transkribering av intervjuene.

Jeg har transkribert alle lydopptakene selv. Jeg fikk opplevelse på hvor stor forskjell det muntlige språket er i forhold til skriftspråket. I tillegg kom dialekt-dimensjonen.

4.3 Bearbeiding og fremstilling av data.

Grønmo (2007:245) sier at siktepunktet for den kvalitative analysen er (1) å få en helhetlig forståelse av spesifikke forhold eller (2) å utvikle teorier og hypoteser om bestemte samfunnsmessige sammenhenger. Dataene i kvalitative studier blir som regel analysert etter hvert som de samles inn. Det foregår en analyse under hele veien parallelt med datainnsamlingen. Denne prosessen utvikler seg gradvis til å bli en dominerende del av prosjektet. Analysen videreføres og fullføres etter avsluttet datainnsamling. Fremgangsmåten vurderes ut fra problemstilling man har. Analyse av tekstdata er pregete av større fleksibilitet og er basert på mer generelle strategier enn analyse av talldata. Koding av kvalitative data er den mest typiske fremgangsmåten for å bearbeide og sortere tekstdata med sikte på å få bedre oversikt over materialet. Dette går ut på å finne et eller flere stikkord som kan beskrive eller karakterisere et større utsnitt av teksten, for eksempel flere setninger eller hele avsnitt. Stikkordene kalles koder. Koder kan være deskriptive, fortolkende eller forklarende. Kodingen danner grunnlag for kategorisering og begrepsutvikling. Metoden dreier seg om systematiske og gjentatte sammenligninger av ulike elementer i det kvalitative materialet.

4.3.1 Kodingsprosessen

Kodingsprosessen start allerede under intervjuene. Når jeg ble ferdig med intervjuene start jeg med å lese over transkripsjonene. Jeg skrev ned stikkord over ting som skiller seg ut og deretter startet sortering og utvelgelse av stikkord. Jeg strødde litt rundt meg for å se hva jeg hadde. Tidlig i prosessen hadde det slått meg hvor under press grunneier var. Deretter samlet jeg materialet i kategorier, samt vurdere kategoriene opp imot min problemstilling, opp mot teori og tidligere forskning. Kjernekategori og hovedkategoriene som kom frem i mitt materiale er organisert og presentert som et teoretisk skjema på følgende måte.

Kjernekategori:

Grunneiernes opplevelse av å være under press.

Hovedkategorier:

Mangel på respekt for grunneierens private eiendomsrett.

Press fra nye aktiviteter.

Press fra Media.

Press fra kommunen.

4.3 Validitet

I dette kapittelet vil jeg behandle validiteten i egen undersøkelse, med andre ord om undersøkelsen er troverdig og gyldig, - noe som må sees i lys av formålet med undersøkelsen (Kvale, 2005). Spørsmål vil være om jeg har klart å få fram grunneiernes og brukergruppens tanker og opplevelser knyttet til dagens forvaltning og bruk av Mossemarka samt deres tanker om fremtiden. Og om jeg har fulgt den forskningsprosedyren jeg har lagt opp til, altså om ”den håndtverksmessige kvaliteten på undersøkelsen” (ibid) er av en slik kvalitet at resultatet blir troverdig og gyldig. Maxwell (1992) knytter validitetsbegrepet til hvorvidt teoriutviklingen/forskningsresultatene skaper mening eller har overførings verdi for andre. Han referer til at kvalitative studier setter søkelys *extreme case* eller *ideal type* ut ifra at de er interessante fordi de er spesielle. Jeg har intervjuet tre grunneiere og to personer som representerer to ulike brukergrupper. Som alle representerer noe typisk og spesielt ved det at de alle har et forhold til Mosseskogen. Formålet med oppgaven har vært å generere kunnskap ut fra deres opplevelser og at denne kunnskapen skulle ha en overføringsverdi for andre. Jeg håper at mine funn kan gi mening og nye perspektiver for berørte parter.

4.5 Etske refleksjoner

Samfunnets behov for kunnskap må ikke gå på bekostning av enkeltpersoners eller informanternes behov for beskyttelse og vern av personlig integritet. Lett gjenkjennelige grupper har krav på samme varsomme behandling og vern. Dette er sterke etiske prinsipper innenfor forskningen, og noe som har vært i min bevissthet under arbeid med oppgaven. Konfidensialitet og anonymitet har vært viktig for meg i denne undersøkelsen. Det foreligger ingen formelle krav fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD) som medfører meldeplikt eller konsesjonsplikt for dette prosjektet. Allikevel har jeg valgt å slette lydopptakene ved prosjektslutt, og sørge for at datamaterialet er anonymisert slik at verken direkte eller indirekte personidentifiserende opplysninger blir oppbevart eller fremgår.

5. Case: Mossemarka

I dette kapitlet her skal jeg presentere Mossemarka i Moss Kommune som caseområde.

Kapitlet avrundes med avis artikler om Mossemarka.

5.1 Bakgrunnskunnskap

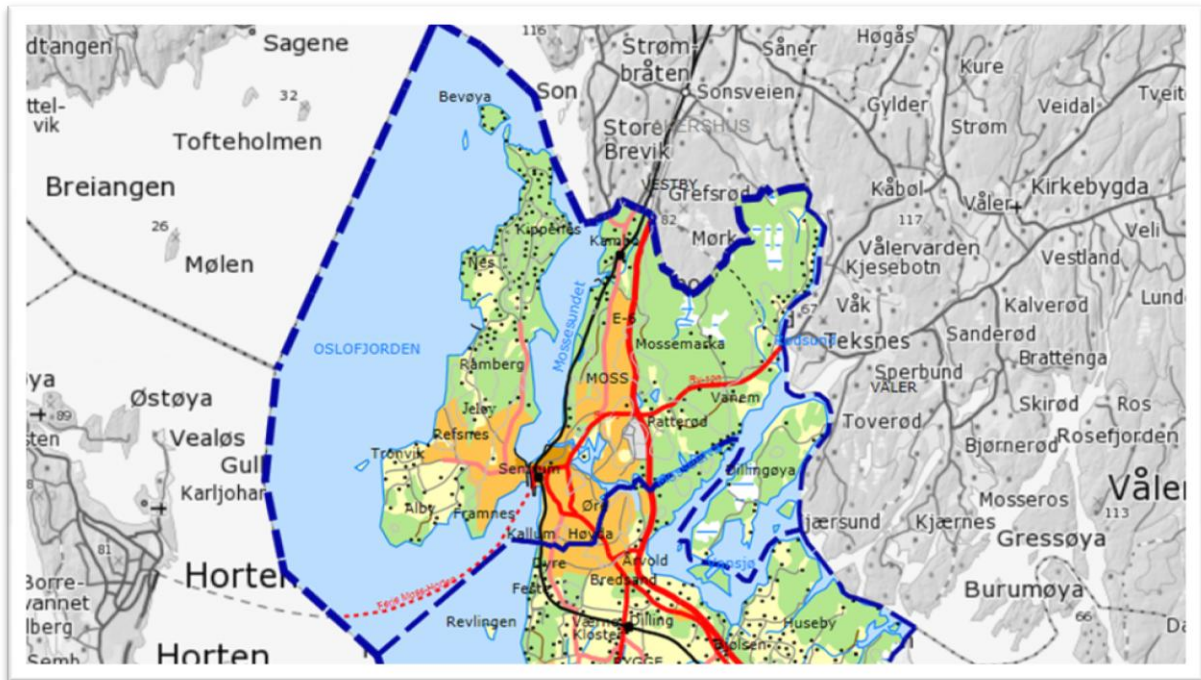
Jeg ble kjent med Mossemarka da jeg flyttet til Moss kommune våren 2010. Det var rundt disse tider jeg fant ut at instituttet for landskapsplanlegging (ILP) ved UMB og Norsk institutt for by – og regionplanlegging (NIBR) hadde et prosjekt gående som omhandlet bruk og vern av bynære friluftsområder i Moss kommune. Dette vekket stor interesse hos meg, da jeg fra før har en bachelor i landskapsplanlegging fra Høgskulen i Sogn og Fjordane. Jeg tenkte at dette var en fantastisk måte jeg kunne kombinere disse kunnskapene med den kunnskapen fra mastergradsstudiet i naturforvaltning her ved UMB. Jeg leste meg opp på ILP og NIBR sitt prosjekt som heter ”*Conditions for sustainable management of urban recreational landscapes*”. Dette fordi jeg ville prøve å sette meg inn i bakgrunnen for deres engasjement for friluftsområdene i Moss. Prosjektet viste seg å ta for seg friluftsområder i Moss og Asker, samt de to svenske byene Kungsbacka og Helsingborg.

Noen av de spørsmålene som ble stilt i tilknytning til friluftsområdene i disse bykommunene var blant annet hvordan områdene ble forvaltet og om dette ble gjort på en måte som balanserer bruks- og vernehensyn. Det ble også stilt spørsmål rundt hvilken rolle kommunens planlegging spiller inn i dette, samt hvilken rolle mobilisering fra sivilsamfunnet spilte inn i de beslutninger som ble tatt. I studiene om *Conditions for sustainable management of urban recreational landscapes* er det hovedsakelig fokusert på forholdene mellom utbygging og vern/friluftsliv.

Jeg ønsker i min oppgave å supplere dette bildet ved å fokusere på forholdet mellom skogbruket og friluftslivet. Deler av Mossemarka ble servitutbelagt den 12. oktober 1954, denne servituten ble gjort gjeldende for 99 år på bakgrunn av at alle grunneierne ikke var enige i å gjøre den gjeldende for ”all tid”. Komiteen arbeidet for å skaffe byen en «lunge» - et friluftsaerial sikret mot den voldsomme ekspansjon som foregår rundt Moss by. Klausulen sikrer et 13 400 mål stort skogsområde mot utbygging og utstyking, og var med på å sikre at ”sportsungdom” kunne få benyttet seg av området. Denne servituten har vært med på å legge fundamentet for et sterkt friluftsliv i Mossemarka (Moss, 1954). Interesse- forskjellene mellom friluftsliv og skogbruket kan til tider føre til at det oppstår konflikter (Bishoff and

Odden, 2000). Dette er noe av det jeg ønsker å undersøke nærmere og belyse i denne masteroppgaven. Jeg ønsker å rette søkelyset mot hvorfor jeg tror dette kan bli et viktig tema også i fremtiden. I kapittel 5.3.1 vil jeg vise til artikler fra Moss Avis for å gi noen eksempler på tidligere konflikter, og konflikter som ennå pågår.

5.2 Moss Kommune

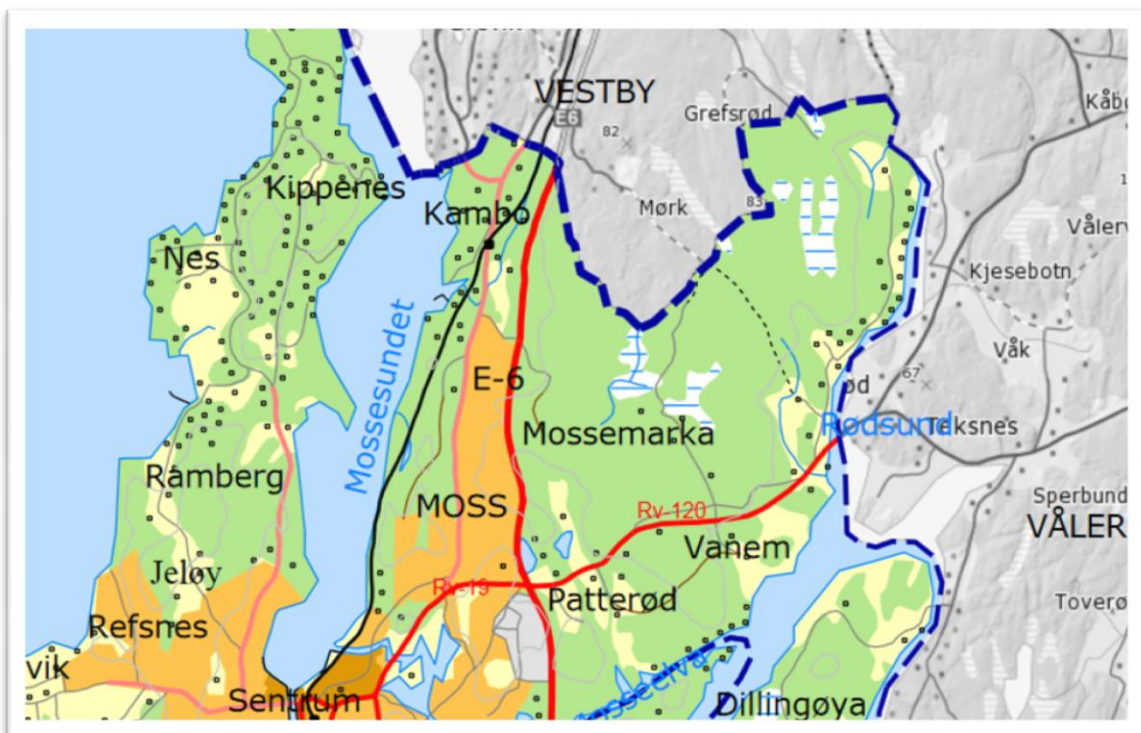
Figur 3: Kart: Moss Kommune: <http://kart.nois.no/moss/Content/Main.asp?layout=moss&time=1336795190&vw=asv>, (lest 12.05.2012)

Moss kommune ligger i Østfold fylke, ca. 60 km sør for Oslo. Kommunen består av Jeløy, fastlandet mellom Vansjø og Mossesundet i tillegg til Dillingøy i Vansjø. Kommunen har et areal på 63 km², og hadde per 1. januar 2011 et innbyggertall på 30 265 (SSB 2011). Moss er et industristed og handelssentrum og hadde en økning av befolkningen på 11,1 % fra 1995 til 2005 (Thorsnæs, 2009). Kommunen legger planer på bakgrunn av SSB sine befolkningsprognoser og anslår derfor at de vil ha en befolkningsvekst på 1 % per år. Ser vi litt nærmere på kartet ser man at befolkningen er relativt konsentrert i områder som sentrum, på Jeløy, nordover mot Kambo, mellom Oslovegen og E6. I løpet av de siste årene har kommunen konsentrert utbyggingen i sentrumsområdene i Moss og deler av Jeløy. Og for å spare enkelte områder har de bygget etablerte boligområder.

5.3 Mossemarka

Skogsområdene i Moss kommune har spilt en viktig rolle for lokalsamfunnet helt tilbake til 1400-1500 tallet. Skog og trevirke har vært av sentral betydning for utviklingen av sagbruk, jernverk, skipsbyggeriet, cellulose- og papirindustrien på 1800-tallet. Med dette fikk de en egen lukt, Mosselukta, som betydde arbeid og penger.

I dag spiller skogsområdene fremdeles en viktig rolle. Jeg tenker da på fornybar ressurs, energiproduksjon og med hensyn til produksjon av råstoff for treforedlingsindustrien og byggebransjen. Skogsområdene har også fått en større betydning som friluftsområder og bidrar med å binde CO₂, rense luft og vann, og gi befolkning et område for rekreasjon. Derfor blir utfordringene mange når man snakker om bynær skog (Landbrukskontoret, 2010).

Figur 4 Kart: Mossemarka <http://kart.nois.no/moss/Content/Main.asp?layout=moss&time=1336795190&vwr=asv>(kart, lest 12.05.2012)

Moss kommune har flere friluftsområder tilgjengelig. Mossemarka er et klassisk markaområde der hovedfokus er idrett og friluftsliv. I Moss kommune er området merket av som LNF-område i kommuneplankartet. Mossemarka er beskyttet frem til 2054 av servituten (Gundersen, 2010).

5.3.1 Skogbruk i Mossemarka

Mossemarka er et stort markaområde som strekker seg inn i flere nabokommuner. Marka inneholder nasjonalt og regionalt viktige naturtyper, samt enkelte artsfredninger. Området består stort sett av blandingskog, med lav bonitet. På grunn av de geologiske forholdene er mangfoldet i Mossemarka lav, og skogen beskrives som en vanlig innenlands barskog (Gundersen, 2010). Skogbruket i Mossemarka er beskjedent og stabilt fra 1950 og opp til i dag. I Moss kommune fordeler tømmeravvirkningen seg i hovedsak på tre hovedgrupper: (1) virke som omsettes for industriell produksjon, (2) virke til vedproduksjon for salg og (3) husbehovsvirke, tømmer og ved til byggarbeider på gården og oppvarming av egen boligmasse eller husdyrrom. I 2008 var verdien av tømmeravvirkningen i Moss ca. 3.100.000 kroner. Treslagene har vært 83 % gran, 16 % furu og 1 % løvtrevirke (Landbrukskontoret, 2010).

5.3.2 Friluftsliv i Mossemarka

Mossemarka er et friluftsområde primært for innbyggerne i Moss, Våler og Vestby, og det foregår mange aktiviteter her både sommer og vinter. Mossemarka er svært populær i snørike vintre, det er ca. 200 km med merkede løyper/stier. Blant de ulike aktivitetene som foregår i Mossemarka kan en nevne ski, orientering, sykling, ridning, trening med hunder og mye annet. I tillegg er Mossemarka kjær for både soppsakere og bærplukkere. I Mossemarka er det ridesenter, skiklubb og jeger- og fiskerforeningen med klubbhus. Det finnes også flere betjente hytter i område, Skihytta og Ødemørk. Området har jfr. Kirsti Mobråten Gundersen (2010) en sterk status, et tegn på dette er den store dugnadsinnsatsen som blir lagt ned i Mossemarka. I seinere tid har det kommet flere aktiviteter som sykling, riding, orientering, trening med hund, mm. Økt interesse skaper nye utfordringer. Dette stiller krav til forvaltningen.

5.3.3 Atkomst til Mossemarka

Mossemarka er tilgjengelig fra flere steder langs Rv. 120, Noreødegården, og via ulike gangveier under E6. Man må parkere på ut siden av marka for å gå inn. Det finnes ikke mange veier inn i selve Mossemarka. Det er en vei som er åpen, og denne er privat. Den går helt til Skihytta der den deler seg, den ene veien går videre innover Mossemarka, men har fått bom for å kunne hindre folk å kjøre bil inn i Mossemarka. Og den andre veien går helt opp på tunet til Skihytta.

5.4. Avisartikler vedrørende Mossemarka

Jeg skal i det følgende legge frem en kort og sammenfattende beskrivelse av saker fra Moss Avis og Østlandets Blad i tidsperioden 2006 til 2012 hvor Mossemarka er omtalt. Det dreier seg om en artikkel fra Østlandets Blad resten er fra Moss Avis. Formålet med dette er å vise hva slags konflikter som forekommer mellom brukerinteresser og skogbruket i Mossemarka. Dette er interessant fordi det er problemstillinger som blir løftet frem i det offentlige rom og som er gjenstand for vurderinger, meninger og opinionsdanning blant befolkning i Mosse-distriktet.

I 2006 kom det en artikkel i Østlandets blad om hogst på skogseiendommen Ødemørk (Rodvang). Overskriften var: *"Halshogging av frivillig innsats. Forum for natur og friluftsliv i Vestby raser etter kommunestyrets vedtak om å åpne for hogst på skogseiendommen Ødemørk før en flerbruksplan er på plass"*. I 2006 hadde Moss avis en artikkel som het: *Invitasjon til konflikter*. Her ble ferdselsreglementet for hest i Mossemarka beskrevet. Videre ble det beskrevet at skiløpere og turgåere har liten grunn til å juble siden rideklubben nå har fått gjennomslag til å bruke lysløypa og Vinterveien. I artikkelen står det videre at dette vil skape strid og konflikter (Simonsen, 2006).

Det kom flere saker i 2006, blant annet om: *"Vil nekte ridning på skogsbilvei ved E6"* (Claussen, 2006), *"Tar skiklubben på ordet"* (Johannessen, 2006) og *"Det beste for folket i Moss"* (Lindman, 2006), *"Gir opp tanken om samarbeide"* (Warberg and Eriksen, 2006).

I 2008 kom det en artikkel som heter: *"Å legge seg på en konfrontasjonslinje overfor grunneierne eller andre brukere av utmarksområder er i beste fall uklokt, i verste fall skadelig"* (Fangel, 2008). Her er det kritikk til de lokale naturvernaktivistene som går ut for personlig når de kritiserer grunneiere. Artikkelforfatteren mener at dette kan umulig være noe positivt for Naturvernforbundet.

I 2009 var det en artikkel om Moss Skiklubb som vil ha folk i Mossemarka. De ønsker at Skihytta i Mossemarka skal bli et naturlig sted for flere foreninger. Så de har mange planer og ideer de vil realisere (Taskerud, 2009). I 2010 kom det en artikkel som viser til at akebrettbrukere ødelegger for de som trener i hoppbakken (Claussen, 2010). Den 15. november 2010 ble det skrevet en artikkel om at folk strømmet til Skihytta (Gran, 2010). Årsaken til dette var nytt vertskap, nye tilbud, og en voksende interesse for å være ute i skog og mark. I 2011 hadde noen rasert lysløypene med firehjulstrekker (Claussen, 2011), og i juni

2011 kom det en artikkel som handlet om at et flertall var for bevaring av Mosseskogen (Wiborg, 2011), Mossemarka og Jeløy. Dette var i forbindelse med at det skulle lages en plan for bevaring av kulturminner og landskap for Mosseskogen og midtre Jeløy. Det siste er at de skal gå inn å vurdere om Mossemarka skal vernes igjennom en egen markalov.

6. Resultater og drøfting

Jeg skal i det følgende drøfte resultatene fra kodingsprosessen i kapittel 4 ut fra de teoretiske og empiriske rammene trukket opp i kapittel 2 og 3, samt ut fra oppgavens problemstilling og formål beskrevet i kapittel 1. Først vil jeg starte med en kort presentasjon av mine informanter. Deretter vil jeg løfte fram resultater og drøfting ved å bruke sitater og komprimerte sekvenser av fra intervjuene. Utdragene er valgt for å belyse de fenomenene jeg har trukket ut av materialet.

6.1 Kort presentasjon av informantene

De tre grunneierne jeg intervjuet i denne undersøkelsen hadde alle et yrke ved siden av skogsdriften. Dette medførte for alle tre at de hadde økonomi til å klare seg uten å behøve å ta ut mye tømmer. Alle var generasjonsgrunneiere som virket genuint interesserte i skogen sin og de fortalte at de tilbrakte mye tid i skogen.

De to representanter for friluftsansjoner i Mossemarka som ble intervjuet, var en fra Moss Skiklubb og en fra Mossemarka Ridesenter. Begge to var, hver på sin kant, engasjert i driften og tilretteleggingen for sin virksomhet innenfor sin friluftsansjon. Begge var genuint interessert i sin virksomhet.

6.2 Kort presentasjon av brukerundersøkelsen

Resultater fra min brukerundersøkelse foretatt på Skihytta og Noreødegården bygger på svar fra 16 friluftsmennesker. Informantens spredning i alder strakk seg fra 16 til 90 år. De fleste bodde i Mosseregionen.

6.3 Resultater og drøfting.

Jeg har valgt å drøfte og tolke underveis for å skape nærhet mellom utsagnene og teorien. Disse sekvensene er valgt for å belyse de fenomener jeg har trukket ut av materialet (se teoretisk skjema i kapittel 4.3.1.) og de skal gi mening når jeg skal forsøke å besvare forskningsspørsmålet ”*Hvordan fungerer skogbruket og friluftslivet sammen i Mossemarka*”. Jeg skal i denne prosessen skape mening ut fra intervjuene og utvikle teoretisk forståelse for feltet.

6.3.1 Grunneiernes opplevelse av å være under press.

Det første fenomenet som slo meg under analysen var grunneiernes beskrivelse av opplevelsen av å være under press. Fenomenet ble tydelig for meg når jeg gikk inn å så på deler av intervjuene der de utrykte følelser som irritasjon over ikke å bli forstått og ikke bli innlemmet eller inkludert i spørsmål knyttet til Mossemarka. For å belyse fenomenet har jeg valgt ut følgende sitat fra en av grunneierne:

Enkelte deler av skogen gror igjen, og når man prøver å ta ut tømmer blir det krig og uthenging i avisa. Man må bare forvente at man havner i avisen, men det går en grense for hva de kan skrive. Det er ikke lov å henge ut grunneierne personlig. Det er jo sånn at en skog må forvaltes.

Noen av grunneierne opplevde så sterkt ubehag ved å komme i offentlighetens søkelys at de kjente på et behov for å beskytte seg selv og trekke seg tilbake. En grunneier ga uttrykk for at friluftslivet i Mossemarka faktisk var med på å styre hans hogst. Dette skjedde ved at han var beskjeden med hensyn til grad av uttak av tømmer og tidspunktet for når han skulle gjøre det. En annen grunneier sa:

Man kan selvfølgelig gjøre som man vil, men det ville ikke være populært å kjøre hogstmaskinene mine inn på skiløypene vinterstid, da ville jeg bli kritisert i Moss Avis, så det er riset bak speilet siden jeg vet at jeg kan bli fremstilt i et veldig negativt lys.

Arbeidet med denne masteroppgaven har vist at et fokusområde, nemlig grunneiernes opplevelser og erfaringer av press utenfra i forbindelse med bruk og forvaltning av egen skog har vært lite løftet frem.

Annette Bischoff (2008) bekrefter at grunneiere og landbruket er under mye press. Forskningen har imidlertid vært fokuset på bruk av områder, verdsetting av utmarksområdene, hva slags forhold naturforvaltning har til grunneierne, konflikter innefor de ulike brukergruppene, forholdet mellom bruk og vern og til slutt lokalforvaltningen av områder.

I følge skogbruksloven viser man til at skogbruket i Norge skal ha en bærekraftig utvikling. Det legges et ansvar på skogeierne for å legge til rette for blant annet friluftsliv som finnes i deres skog. Funnene i min undersøkelse tyder på at grunneierne i Mossemarka tar hensyn til friluftslivet når de planlegger hogst, men i mange tilfeller ikke uten at de føler på et visst press. Et utsagn som illustrer nettopp dette er som følger:

For mitt skogbruk er friluftslivet egentlig ikke et hinder. Jeg hogger som jeg hogger uansett. Jeg bryr meg ikke. Jeg har skjønt at jeg ikke kan bry meg om at jeg får noen klager, men det beste hadde vært om skogen ikke hadde vært regulert som friluftsområde. Da hadde du sluppet alle mulige konflikter.

Jeg velger å støtte meg til rapporten: ”Effekten av ulike miljøhensyn på tilgjengelig skogareal og volum i norske skoger” (Søgaard et al., 2012) når jeg skal beskrive ulike miljøhensyn som båndlegger produktiv areal for grunneierne. Forskerne kommer i sine resultater frem til at den totale summen på produktiv skog i Norge er 8,15 mill ha, og at om lag en fjerdedel av den produktive skogen i Norge er i en kategori hvor vern eller miljøhensyn vektlegges sterkere enn næringsmessige skogbruk. Ca. 2,3 % er vernet etter naturmangfoldloven, mens andre arealer er båndlagt i ulike grader. Videre påpekes det også at i produksjonsskog vektlegges miljø- og kulturinteresser. ”Hverdagshensyn” som tilrettelegging for friluftsliv er en del av forvaltningen. I Norge er det kun 1-2 % av alt produktiv skogareal knytte opp til by eller tettsteder. De bynære skogene vil også være berørt av ulike miljøhensyn som tas opp i rapporten. En av grunneierne uttalte følgende som kan være med å belyse dette temaet:

I Mossemarka har fokuset på miljø, biologisk mangfold, naturvern og friluftsliv ført til store problemer med å selge tømmer, folk vegrer seg for å kjøpe tømmer av grunneierne.

For å kunne få tømmeret sitt sertifisert/salgbart må grunneier etterleve Standarden for Levende skog jfr. Kapittel 2.1. De må også gjennomføre en registrering i skog jfr. Kap.2.2.

(som omhandler Miljøregistrering i skog). Gjennom intervjuene forteller grunneierne at det er en forvalter samt et hogst-team som tar seg av dette.

Det stilles krav til at skogbruket tar hensyn til og tilrettelegger for friluftslivet. Friluftsliv i skog omfatter mange friluftaktiviteter som kan være trening, naturfotografering, bærplukking, jakt, hyttebygging og bading. Det vanskelig å definere hva som vil si er en typisk friluftsutøvelse. For friluftstøveren er det ingen motsetning mellom det man kaller en økologisk riktig skog og en god opplevelsesskog. Det forekommer tilfeller hvor det er konflikter mellom friluftsliv og hensynet til biologisk mangfold. Ofte er det også både sammenfallende og motstridende interesse mellom skogbruk og friluftsliv. Denne forskningsrapporten belyser hvor kompleks og vanskelig skogforvaltning kan være. I denne rapporten har Sjøgaard, Eriksen et.al kommet frem til at mangfoldet av miljøhensyn båndlegger en betydelig del av produktiv skog. Miljøhensyn kan være med å påvirke oppnåelsen av de politiske mål om økt avvirke, og økt produksjon av bioenergi basert på råstoff fra skogen.

Brukerundersøkelsen min avdekket at den generelle friluftbrukeren ikke vet hvem grunneierne i Mossemarka er. De forholder seg stort sett til informasjon fra friluftsansjoner som for eksempel Moss Skiforening, samt det som står i avisene. Intervjuene mine avdekket at friluftsansjonene vet hvem grunneierne er fordi de må forholde seg til dem.

Etter hvert som jeg arbeidet med kategoriene under analysen ble det tydelig at kjernekategoriene: *grunneiernes beskrivelse av opplevelsen av å være under press* viste seg å gjennomsyre hele materialet. I lys av denne kjernekategori vokste de andre fenomenene frem.

6.3.2 Mangel på respekt for grunneierens private eiendomsrett.

Denne hovedkategorien kan innledes med følgende uttalelse fra en grunneier:

Det å være grunneier i dag er en utfordring. Jeg får mye kjeft for ting som skulle være normalt å gjøre for en grunneier. Henger jeg opp et skilt om at en vei er privat overses det av folk, - og sier jeg ifra at veien er privat får jeg kjeft. Folk tar seg til rette både syklist, hest og innimellom scooter og firehjulinger. Syklist sykler på områder der

det er bløtt og de går ikke av sykkelen. Dette ødelegger terrenget. Mange andre grunneiere har større problemer på dette området enn meg.

I dette utsagnet setter grunneier ord på egne erfaringer med hensyn til å bli lite respektfullt behandlet av friluftsbrukerne. Det kommer tydelig frem at også andre grunneierne sliter med dette problemet i ulik grad.

Frilufsloven sier imidlertid i § 4. at grunneier kan nekte ferdsel med hestekjøretøy og motorvogn. Grunneier kan også nekte eller forby parkering langs sin private vei.

I Frilufsloven § 3. skrives det at det ikke er fri ferdsel i innmark. Innmark defineres i denne sammenheng som gårdsplass, hustomt, inngjerdet hage eller park der eier eller bruker mener ferdselen vil være til forstyrrelse. Vedrørende ødeleggelse for eksempel i terrenget sier loven i § 11 om ferdselskultur og eiers bortvisingsrett at enhver som ferdes eller oppholder seg på annen manns grunn skal opptre hensynsfullt og varsomt for ikke å volde skade eller ulempe for eier. Han plikter å se etter at han ikke etterlater seg stedet i en tilstand som kan virke skjemmende eller føre til skade eller ulempe for noen. Grunneier eller bruker kan ved dette sende bort folk som oppfører seg hensynsløst eller har en atferd som utsetter eiendommen for skader eller ulemper. En av grunneierne uttalte følgende som kan være med å belyse dette temaet:

Jeg var senest oppi skogen her om dagen, og fant en fyr som drev og snekret på min eiendom. Jeg kunne ikke dy meg så jeg spurte om han drev og utvidet her. Det er liksom slik at jeg føler at folk glemmer at det er noe som heter privat grunneier oppi her da.

Utfordringene for grunneiere som tematiseres i dette utsagnet handler blant annet om holdninger i befolkningen og om nye friluftsmennesker som er ukjent med rettigheter og plikter for ferdsel i skog.

Annette Bischoff og Alf Odden (2000) beskriver og forklarer de endringer det norske friluftslivet er i. De prøver å se hvilke konsekvenser dette kan få for utmarksforvaltningen i fremtiden og viser til at det ikke kun er friluftslivet, men også andre former for utmarskbruk som er med på å øke konfliktnivået i utmark. De fremhever at årsaken til dette kan man finne ved å se på samfunnsutviklingen generelt. Gidden og Lash hevder at verden preges av at gamle tradisjoner står for fall, de forsvinner gradvis og har etter hvert ikke den samme betydning som tidligere for hvordan vi lever våre liv (Giddens 1994, Lash 1990).

En annen grunneier sier noe om denne utviklingen i sitt utsagn:

Det blir mer og mer utfordringer, sykling vil tilta, og det har kommet et hestesenter på Noreødegård, samt at friluftslivet vil ha mer tilrettelegging, blant annet bredere skiløyper. Jeg har sagt nei til ridning i Mossemarka. Rir man på stier som er litt våte så blir de helt ødelagte. Man kan jo alltid lage egne traseer for forskjellige bruk, men da forsvinner skogen. Det vil bli vanskeligere å være grunneier i bynær skog.

Bischoff og Odden (1998 og 1999) sier at vi ikke lenger velger vårt friluftsliv på bakgrunn av tradisjon, men at vi velger å drive med det som vi har lyst til, det som gir mening for oss her og nå. Ved at det tradisjonelle friluftslivet ikke står sterkt lengre vil si at det kommer nye aktiviteter som i dag stiller større krav til spesial utstyr og spesielle kunnskaper innen de ulike grener av friluftslivet (Bischoff 1998, Bischoff & Odden 1999). Helt frem til 1970 tallet ble friluftslivet regnet som en uformell tradisjon, siden all friluftsutøvelse og opplæring foregikk innenfor familie, kameratgrupper eller frivillige organisasjoner. Etter 1970 fikk vi en offisiell friluftspolitik som fikk store konsekvenser for organisering av friluftslivet. Norske myndigheter hadde allerede tatt på seg oppgaven å stimulere og legge til rette for økt friluftsutøvelser i befolkningen. Årsaken til dette er at man i 1970 tallet så at det var stort frafall innenfor friluftslivet. Man så også at det ble flere som bodde i byer langt fra naturområder og det var tegn på at familier ikke lengre lærte opp nye generasjoner til friluftsliv. Konsekvensene av disse endringene vil resultere i et økt konfliktnivå mellom friluftsliv og andre former for utmarksbruk (ibid).

6.3.3 Press fra nye aktiviteter

En tverrfaglig ekspertgruppe nedsatt av teknologirådet i 2006 utarbeidet en rapport om fremtidens friluftsliv. Perspektivet retter seg fram mot 2020. De så på endringer med hensyn til effektiv bruk av fritid, økt urbanisering, flere ønsker om unike opplevelser og nye brukergrupper som de vurderer vil komme. Rapporten viser videre til at fremtidens friluftsliv vil være mangfoldig. Alt fra kitere, turgåere, bølgesurfere, jegere, fiskere, terrengsyklistere og de som måtte ønske å ferdes i naturen. Det finnes positive sider ved mangfoldet. Man kan få større mulighet til å ferdes som man vil i naturen og nye brukere av naturen kan rekrutteres. Nye aktiviteter som kiting og terrengsykling appellerer til yngre mennesker, mens tradisjonelle aktiviteter som turgåing og fiske muligens er på retur. Fornyelsen er med på å

bidra til at flere unge mennesker er med, noe som kan ha klare helsemessige gevinster. Det faktum at det er så mange ulike gruppe mennesker som etter hvert ønsker å bruke naturen og ferdes på samme område gjør at det lett oppstår konflikter. En friluftsbriker i Mossemarka uttykte i intervjuet at:

Det er viktig at skogen kan benyttes av alle, både ryttere, skiløpere og joggere osv, men at man må ha toleranse for hverandre og at man får en god regulering som sikrer at alle får glede av marka.

Teknologirådets ekspertgruppen sier at naturopplevelser er subjektive, og det er ulike meninger om hva som er ”enkelt” friluftsliv. Følgende sitat fra en representant fra Mossemarka Hestesenter uttykte det på denne måten:

De fleste medlemmene i rideklubben vår er mosjonsryttere. De har ikke noe tilbud per i dag. Vi ønsker oss turriding i skog og mark utenom gangstier.

Her ser vi et eksempel på en ny aktivitet som presser seg frem i Mossemarka. Hun har tanker rundt ”enkelt friluftsliv” og ”det gode live”. Hun påpeker at tradisjonen eller kulturen med det ordinære hesteholdet i Norge er i ferd med å forsvinne. Da blir ridesentrene en måte å ivareta hesteinteressen på. Hun sier videre:

Mange mener at riding ødelegger skogen derfor må vi holde oss på banene våre.

Ved at de må holde seg til banene begrenses deres mulighet til å utøve hestesporten. Noe som gjør at de stadig legger press på grunneierne, andre friluftsansjasjoner, kommunen og politikerne for å få muligheten til å få bruke Mossemarka i større grad. Videre så uttrykket hun at:

Vi vet at grunneierne ikke liker oss så godt, så da prøver vi å holde en lav profil til vi får reglene på plass.

Det blir tydelig at rideklubben jobber opp imot myndighetene for å få på plass et ferdselsreglement som kan tillate riding i Mossemarka.

Fra grunneiers ståsted fortøner virkeligheten seg annerledes. Grunneierne prøver å holde igjen og beskytte eiendommen sin fra oppstyking, slitasje og ødeleggelse. De ser med bekymring på tilrettelegging av nye og også gamle friluftsinnteresser som kan være med på slik oppstyking, slitasje og ødeleggelse. Mange av grunneiere har kjærligheten til skogen sin og ønsker å bevare et preg av skog. Samtidig som skogen har et økonomisk aspekt for dem. En grunneier sa følgende:

Når det gjelder skog er det viktig å ha et langsiktig perspektiv, jeg kaller det reserven min jeg da.

Det økende presset fra friluftsinnteresserte illustreres med følgende sitat fra en grunneier:

Jeg opplever økende press fra friluftsinnteresser, da de allerede eksisterende friluftsmenneskene i Mossemarka får større ambisjoner, de ønsker alltid litt mer.

Det blir tydelig at grunneierne kan føle seg presset ut fra at ”reserven” deres kan forvitte og få redusert økonomisk verdi. Felles for grunneierne i denne undersøkelsen er at de legger seg på en restriktiv linje med hensyn til å godta forespørsler om inngrep fra ulike friluftsinnteresserte organisasjoner. Dette ut fra prinsippet om at ”sier man ja til den ene, må man si ja til det andre også”. Det blir med andre ord krevende å stå imot presset. Grunneierne har etablert en grunneier forening slik at de kan støtte hverandre og sørge for at deres interesser blir hørt og ivaretatt.

6.3.3.1 ”Problembarn” i Mossemarka.

Det finnes slik jeg vurderer det et problembarn i Mossemarka. Det eksemplifiseres ved følgende sitat fra en representant fra Mossemarka hestesenter:

Grunneierne er ikke noe glad i at vi rir her, og skiklubben er ikke noe glad i at vi er her heller.

Hun utdyper videre:

Mossemarka er ikke tilgjengelig for oss, den er ikke det. Det kommer av at Moss Kommune ikke har et klart ferdselreglement. Vi kan bruke friluftsløven, men da blir det bråk. Vi vil gjerne komme i dialog med kommunen om friluftsløven, slik at skiklubben og grunneierne ikke kan nekte oss. For de har ikke hjemmel til å si det.

Disse sitatene illustrerer at man har kommet inn i ond sirkel med hensyn til å finne en løsning for hestesenterets bruk av Mossemarka. Problemstillingen er som følger: hestesentret ønsker å bruke stier og områder i Mossemarka. De vil dele løype med Skiforening, men Skiforeningen vil ikke dele løype med hestesentret. Hestesenteret mener da at de har krav på egne stier jfr. Friluftsløven. Grunneierne på sin side nekter å lage nye stier, da dette fører til nye inngrep, slitasje, ødeleggelse og oppstyking av skogen. Der står konflikten, og der har den stått siden 2006. Dette avspeiles gjennom diverse avisartikler. Jeg vil spesielt vise til en artikkel i Moss Avis 23.11.2006 "Vil nekte ridning på skogsbilvei ved E6" (Claussen, 2006). Denne artikkelen redegjør for status i saken. Forvaltingskontoret for tekniske saker i Moss kommune står bak Rådmannens forslag om å bruke skogsbilveien som ridetrase. Dette ble avslått av grunneierne av hensyn til gårdsdrift samt at lokalbefolkningen bruker veien aktivt. Grunneier kom med forslag om at ridning forbyes frem til ferdselreglementet kommer på plass. Dette ferdselreglementet er fortsatt ikke på plass.

Annette Bischoff (2008) skriver at Allemannsretten vil si sikring av områder til friluftslivs bruk, og fysiske tilrettelegging for å sikre høy bruk innenfor friluftslivet. Men dette er ikke uproblematisk, det er enkelte plasser som det er kamp om arealene. I Norge er allemannsretten fortsatt sterk, men friluftsløven fra 1957 blir nå utfordret av samfunnsutviklingen (ibid).

6.3.4 Press fra media

For meg ble det tydelig at media spilte en betydelig rolle med hensyn til å sette grunneierne under press. Samtlige grunneiere i min undersøkelse fortalte om ubehagelige episoder knyttet til media. Følgende sitat fra en grunneier utdyper temaet slik:

Jeg ligger veldig lavt som sagt når det gjelder hogst, hvis du googler meg så trur ikke jeg du finner navnet mitt noe sted på nettet, så jeg har ligget lavt, men det er jo flere

ganger Moss Avis har ringt å spurt meg om ting i Mossemarka. Jeg ønsker ikke å drive med en offentlig debatt i avisen om det der, jeg ønsker å drive med drift på en måte i det stille, og passe på at jeg tar litt hensyn.

Denne grunneieren beskriver en forsiktighet i omgang med pressen. Neste sitat sier noe om at grunneierne kan risikere uforvarende å komme i fokus for medias søkelys:

Jeg forundrer meg litt over politikerne. De har noen ideer kommer med forslag til prosjekter og slår de det opp i Moss Avis, men det er jo fortsatt noe som heter privat eiendomsrett.

6.3.5 Press fra kommunen

Når det gjelder kommunen som aktør på friluftarena i Mossemarka kan det belyses ved to eksempler: (1) ved at kommunen ga godkjenning til oppstart av hestesenteret på kommunal grunn der kommunen ikke selv eier tilliggende skog, og (2) ved å gi tillatelse til store orienteringsløp med start og mål på kommunal eiendom mens selve løpet foregår i Mossemarka. Frilufslovens § 10. sier at idrettsstevner som kan ha nevneverdig skade eller ulempe ikke kan holdes uten samtykke fra den som eier grunnen hvor start eller innkomst finner sted. Vi ser at grunneierne i Mossemarka her er satt fullstendig ut av spill. Følgende sitater belyser disse problemstillingene:

Jeg som grunneier har sagt nei til ridning i Mossemarka. Det har ikke vært noe tradisjon med hest i Mossemarka.

Videre ser vi at konfliktene lever sitt eget liv. Dette synliggjøres ved uttalelsen fra Moss Skiklubb:

Da ridesentret kom ble vi urolige. Vi var redde for at hele Mossemarka skulle bli fylt av hest og møkk. Men de har vært flinke, det har de vært.

Det blir synlig at sympatier og antipatier får spillerom. Dette forsterkes ved uttalelsen fra Mossemarka Hestesenter:

Folk smug- rir. Alle sniker, uansett alder. Jeg forsøker å stoppe det med bøter.

Vedrørende orienteringsløpet, sier en grunneier:

Det som irriterer meg er orienteringsgruppa. De arrangerer disse store løpene om våren. Dette ødelegger for viltet. Dette skjer midt i yngleperioden,- da setter de i gang massemonstring av et orienteringsløp,- og det er ikke noe jeg kan gjøre for å stoppe dem. Dette har vi hatt en krangel om. En sak vi aldri blir enig om, og vi kan ikke nekte dem siden de har start og mål er på kommunens tomt.

Det blir tydelig at kommunen på denne måten utøver en form for indirekte press på grunneierne. Kommunen er ikke lengre en aktiv aktør på arenaen, men som en grunneier sa:

Kommunen og politikerne vil helst please allmennheten. Jeg opplever det som en trend i tiden, at det er mer populært å være politiker eller kommuneansatt hvis du kan tilby noe nytt til allmennheten, det vil si til de friluftinteresserte. De viser lite hensyn til en skarve grunneier.

7. Oppsummering og avsluttende refleksjoner

Jeg har i denne undersøkelsen arbeidet ut ifra et ønske om å belyse spenningsfeltet mellom skogbruk og friluftsliv, ut fra problemstillingen ”*Hvordan fungerer skogbruket og friluftslivet sammen i Mossemarka?*”. Undersøkelsen har i hovedsak rettet fokus mot grunneierne opplevelser og de utfordringer de står i, i denne forbindelse. Jeg har også sett på hvordan nye former for friluftsliv påvirker forholdet mellom grunneiere og frilufsorganisasjoner. Formålet med oppgaven har vært å generere kunnskap som kan gi mening og nye perspektiver. Disse perspektivene kan forhåpentligvis bidra til å bedre samhandlingen mellom grunneierne, frilufsorganisasjoner, kommunen samt den generelle frilufsbruker. Mitt håper er også at funnene kan være interessante for fagfolk og forskere på dette fagområdet.

Beretninger som kommer frem i kvalitative intervjuer kan bidra til dypere forståelse og bredere perspektiver ved at problemstillingene levendegjøres. Kvalitative undersøkelser kan

dermed føre til at fagpersoner kan møte grunneiere på en mer forståelsesfull og kunnskapsbasert måte.

Funnene i min undersøkelse kan beskrives som en paraply hvor kjernekategoriene var grunneiernes opplevelse av å være under press. Under denne paraplyen falt hovedkategoriene på plass så som: Mangel på respekt for grunneiernes private eiendomsrett, Press på nye aktiviteter, Press fra media, samt Press fra kommunen.

Samlet sett ga dette et utfyllende og nyansert bilde av grunneiernes opplevelse.

Vi vet at grunneiere har mange krav på seg. De skal forvalte eiendommen sin på en konkurransedyktig og bærekraftig måte (jfr. St.meld. nr.9). De skal også være med på å finne løsninger for fremtiden vedrørende klimautfordringer (jfr. St.meld. nr.39) De må forholde seg til Levende skog Standarden, MiS- registrering og friluftsliv hensyn (jfr. St. meld. Nr.40). De må også forholde seg til lov om skogbruk samt ulike retningslinjer og nasjonale mål. Alle grunneierne i min undersøkelse var flergenerasjons grunneiere. Vi ser her at de har forpliktelser ikke bare ovenfor slekten, men også som lokale kulturbærere. I tillegg lever de et hverdagsliv i sitt lokalsamfunn. Ofte møter de kritikk og press fordi de vil holde fast ved det gamle og er restriktive i forhold til nye friluftaktiviteter i Mossemarka.

Med tanke på Teknologirådets ekspertgruppen og deres perspektiver frem mot 2020 ser vi et scenario med flere ønsker om unike opplevelser og nye brukergrupper som vil komme. Det er ikke langt frem til 2020. Jeg har stilt mer spørsmålet om hvordan Mossemarka vil se ut om 50 år? I dette perspektivet tenker jeg at grunneiernes restriktive holdninger er bra.

Jeg finner grunn til å tro at studien min fanger opp viktige aspekter ved det å være grunneier i bynær skog, fordi beretningene fremkom spontant fra informantene.

7.1 Forslag til videre forskning

Jeg mener at funnene i denne studien bør bli gjort til gjenstand for videre forskning både kvalitativt og kvantitativt. Og at denne studien vil bidra med kunnskap som er med på å forbygge konflikter med hensyn til forvaltningen av bynære skoger.

Referanser:

- BISCHOFF, A. 1998. Ungdom og friluftsliv - endring fra tradisjonsoverføring til valg og personlig utvikling. *landskonferanse om friluftsliv og forskning*. Sjørdal: Høgskulen i Telemark.
- BISCHOFF, A. 2008. Forskning på natur og friluftsliv i Norge. *Nordisk friluftslivsfaglig Phd-samling*. Københavns Universitet: Høgskolen i Telemark / UMB.
- BISHOFF, A. & ODDEN, A. 1999. Ungdom og friluftsliv - endringer i lys av modernitetesprosesser. Telemark: Studium for friluftsliv, kultur-og naturveildning.
- BISHOFF, A. & ODDEN, A. 2000. Moderniseringsprosesser i utmarka - konsekvenser av endringer innefor friluftslivet. *Tidsskriftet Utmark*. Høgskolen i Telemark
- CLAUSSEN, T. E. 2006. Vil nekte riding på skogsbilvei ved E6. Moss Avis.
- CLAUSSEN, T. E. 2011. Raserte lysløypa med firehjulstrekker. Moss Avis.
- CLAUSSEN, T. H. 2010. Akere ødelegger hoppbakken. Moss Avis.
- FANGEL, K. 2008. Å legge seg på en konfrontasjonslinje overfor grunneiere eller andre brukere av utmarksområder er i beste fall uklokt, i verste fall skadelig. Moss Avis.
- GIDDENS, A. 1994. *Modernitetens konsekvenser*, København, Hans Reitzels Forlag.
- GRAN, J. 2010. Nå strømmer folk til Skihytta. Moss Avis.
- GRØNMO, S. 2004. *Samfunnsvitenskapelige metoder*, Bergen, Fagbokforlaget.
- GUNDERSEN, K. M. 2010. *Stedsidentitet og planlegging. Virkemidler for bevaring av bynære friluftsområder i Moss Kommune*. Master, Universitet for Miljø - og biovitenskap.
- GUNDERSEN, V. 2005. *Urban Woodland management in Norway: Integrating aesthetic and ecological elements in silvicultur*. Ph.D., Norwegian University of Life Sciences.
- GUNDERSEN, V. & CHRISTENSEN, H. M. 2008. Skogbruk og friluftsliv i bynære skoger - hvilke ønkser har dagens brukere av utmark? Ås: Norsk institutt for Skog og Landskap
- NORSKOG.
- JOHANNESSEN, P. Å. 2006. Tar skiklubben på ordet. Moss Avis.
- KONIJNENDIJK, C. C. 1999. *Urban forestry in Europe: a comparative study of concepts, policies and planning for forest conservation, management and development in and around major European cities*. Ph.D, University of Joensuu.
- KVALE, S. 2005. *Det kvalitative forskningsintervju*, Oslo, Gyldendal Norsk forlag AS.
- LANDBRUKSKONTORET 2010. Skogen i Moss. Moss kommune.
- LASH, S. 1990. *Sociology og postmodernism*, Routledge.

- LEVENDE, S. 1998. *Standarder for et bærekraftig norsk skogbruk* [Online]. Levende Skog. Available:
http://www.levendeskog.no/levendeskog/vedlegg/08Levende_Skog_standard_Bokmaa1.pdf [Accessed].
- LINDMAN, K. 2006. Det beste for folket i Moss. Moss Avis.
- LOVDATA. *Lov om friluftslivet [friluftsloven]* [Online]. Miljøverndepartementet. Available:
http://www.lovdata.no/cgi-wift/wiftldles?doc=/app/gratis/www/docroot/all/nl-19570628-016.html&emne=FRILUFTSLOV*&& [Accessed 01.07 1957].
- LOVDATA. 2005. *Lov om skogbruk* [Online]. Landbruks- og matdepartementet. Available:
http://www.lovdata.no/cgi-wift/wiftldles?doc=/app/gratis/www/docroot/all/nl-20050527-031.html&emne=om*%20%2b%20skogbruk*&& [Accessed 27.05 2005].
- MATDEPARTEMENTET, L.-O. 2008-2009. *St.meld. nr. 39 Klimautfordringene – landbruket en del av løsningen* [Online]. Oslo. Available:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/lmd/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-39-2008-2009-.html?id=563671> [Accessed 29.05 2009].
- MATDEPARTEMENTET., L.-O. 2011-2012. *Meld. St. 9 Konkurransedyktige og bærekraftige verdikjeder for skog og tre* [Online]. Oslo. Available:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/lmd/dok/regpubl/stmeld/2011-2012/meld-st-9-20112012/7.html?id=665096> [Accessed 02.12 2011].
- MAXWELL, J. A. 1992. Understanding and validity in Qualitative Research. *SPEIALPEDAGOGIKK, SPED 4010, Vitenskapsteori, forskningsmetode og statistikk, Master, Kopisamling* Institutt for spesialpedagogikk, UIO.
- MILJØVERNDEPARTEMENTET. 2000-2001. *St.meld. nr. 39 Friluftsliv - Ein veg til høgare livskvalitet* [Online]. Oslo. Available:
<http://www.regjeringen.no/nn/dep/md/dokument/proposisjonar-og-meldingar/stortingsmeldingar/20002001/stmeld-nr-39-2000-2001-/1.html?id=194964> [Accessed 27.04 2001].
- MILJØVERNDEPARTEMENTET. 2001-2002. *St.meld. nr. 23 Bedre miljø i byer og tettsteder* [Online]. Oslo. Available:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/regpubl/stmeld/20012002/stmeld-nr-23-2001-2002-/1.html?id=196049> [Accessed 26.04 2002].
- MILJØVERNDEPARTEMENTET. 2010. *Bruddet i Levende Skog og regjeringens miljøpolitikk* [Online]. Regjeringen. Available:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/presesenter/pressemeldinger/2010/Bruddet-i->

- [Levende-Skog-og-regjeringens-miljopolitikk-.html?id=610832](#) [Accessed 01.07 2010].
- MOSS, K. 1954. *Erstatning for bruk av "Mossemarka":vedtak i bestyret 12.oktober 1954*, Moss.
- RODVANG, A. 2006. *Halshogging av frivillig innsats* [Online]. Østlandets Blad. Available: <http://www.oblad.no/nyheter/ndash-halshogging-av-frivillig-innsats-1.3776078> [Accessed].
- RYDBERG, D. & FALCK, J. 2000. *Urban forestry in Sweden from a silvicultural perspective:a review*, Umeå, Swedish University of Agricultural Sciences.
- SIMONSEN, H. 2006. Invitasjon til konflikter. Moss Avis.
- SSB. 2004. Trening, mosjon og friluftsliv. Kongsvinger.
- ST.MELD 1986-1987. om Friluftslivet. In: MILJØVERNDEPARTEMENTET (ed.). Oslo.
- SØGAARD, G., ERIKSEN, R., ASTRUP, R. & ØYEN, B. H. 2012. Effekter av ulike miljøhensyn på tilgjengelig skogareal og volum i norske skoger.
- TASKERUD, K. 2009. Moss Skiklubb vil ha folk i Mossemarka. Moss Avis.
- THORSNÆS, G. 2009. Moss [Online]. Available: <http://snl.no/Moss> [Accessed].
- WARBERG, H. K. & ERIKSEN, M. 2006. Gir opp tanken om samarbeid. Moss Avis.
- WIBORG, E. 2011. Fikk flertall for bevaring av Mosseskogen, marka og Jeløy. Moss Avis.

Vedlegg 1:

Standard for Levende skog.

Den Nasjonal standard for Levende skog er:

”Levende Skog er nasjonal standard for et bærekraftig norsk skogbruk”.

Levende Skogs mål er et skogbruk som:

- ”Følger alle relevante nasjonale lover og forskrifter”.
- ”Bevarer miljøkvalitetene i gammel naturskog”.
- ”Bevarer mangfoldet av skoglige økosystemer”.
- ”Bevarer grunnlaget for levedyktige populasjoner av arter som naturlig hører hjemme i Norge”.
- ”Gir grunnlag for aktiv utnyttelse av skogressursene for lønnsom næringsvirksomhet og verdiskaping”.
- ”Skaper et godt miljørelatert omdømme for norske skogbaserte produkter i det internasjonale markedet”.
- ”Sikrer at de som har sitt arbeid i skogen har et arbeidsmiljø hvor helse og sikkerhet blir ivaretatt”.
- ”Sikrer at skogen i Norge gir grunnlag for et variert friluftsliv med rike naturopplevelser”.
- ”Bidrar til å bevare kulturminner og verdifulle kulturlandskap”.

(Denne listen er ikke uttømmende.)

Vedlegg 2:

Masteroppgave – Intervju med Moss Skiklubb

Om Organisasjonen Moss Skiklubb

- Hvor lenge har Moss Skiklubb eksistert?
- Hva slags saker jobber Moss Skiklubb med?
- Hva driver Moss Skiklubb med?

Dagens bruk av Mossemarka

- Når på året bruker dere Mossemarka?
- Hvordan ser Moss skiklubb på at mange brukere går fra tradisjonell friluftsliv som plukke bær og går turer i skogen til mer moderne aktiviteter i skog?
- Vil endret friluftsliv gi økt konflikt mellom brukere og grunneiere?
- Er det lite fokus på hva skogbruket har å si for friluftslivet i Mossemarka?

Forvaltningen og tilrettelegging av Mossemarka

- Vet skiklubben hva slags lover eller forvaltningsplaner grunneierne bruker?
- Hva syns skiklubben om tilretteleggingen i Mossemarka i forhold til egen bruk eller andres bruk i Mossemarka?
- Hva kunne blitt gjort for å tilrettelegge mer for deres aktivitet i Mossemarka?
- Er skogbruket i Mossemarka et hinder for deres aktivitet i Mossemarka?
- Er forvaltningen av Mossemarka god nok?

Samarbeidet mellom skogbrukere og interesseorganisasjoner/brukere/kommunen

- Gjør Moss kommune noe for og hindret konflikt mellom brukere/interesseorganisasjoner og grunneierne i Mossemarka?
- Har Moss Skiklubb opplevd noe konflikt i forhold til egen bruk eller andres bruk av Mossemarka?
- Tar grunneierne hensyn til deres eller andre interesseorganisasjoner ønsker?

Avslutning

- Er det noe jeg har glemt? Noe du vil legge ved?

Informasjon vedrørende undersøkelsen: Denne undersøkelsen utføres som et ledd i masteroppgave om bruk av bynære skogsområder. Deltagelsen er frivillig. Anonymitet til deg som deltaker i denne undersøkelsen vil bli fulgt og opprettholdt. Ved eventuell bruk av båndopptaker skal dette informeres om på forhånd av intervjuer, Mari Berntsen, disse opptakene vil i så fall også være anonyme og vil bli slettet etter endt arbeid med Masteroppgave. Dette i tråd med retningslinjene til Datalagringstilsynet

Vedlegg 3:

Masteroppgave – Intervju med Mossemarka Hestesenter

Om Organisasjonen Mossmarka Ridesenter

- Hvor lenge har Mossmarka Hestesenter/rideklubb eksistert?
- Hva slags saker jobber Mossmarka Hestesenter/rideklubb med?
- Hva driver Mossemarka Hestesenter/rideklubb med?

Bruk av Mossemarka

- Når på året bruker dere Mossemarka?
- Hvordan ser Hestesenteret/rideklubben på at mange brukere går fra tradisjonell friluftsliv som plukke bær og går turer i skogen til mer moderne aktiviteter i skog?
- Vil endret friluftslivs gi økt konflikt mellom brukere og grunneiere?
- Er det lite fokus på hva skogbruket har å si for friluftslivet i Mossemarka?

Forvaltningen og tilrettelegging av Mossemarka

- Vet du/dere hva slags lover eller forvaltningsplaner grunneierne bruker?
- Hva syns du/dere om tilretteleggingen i Mossemarka i forhold til egen bruk eller andres bruk i Mossemarka?
- Hva kunne blitt gjort for å tilrettelegge mer for deres aktivitet i Mossemarka?
- Er skogbruket i Mossemarka et hinder for deres aktivitet i Mossemarka?
- Er forvaltningen av Mossemarka god nok?

Samarbeid mellom skogbrukere og interesseorganisasjoner

- Gjør Moss kommune noe for og hindret konflikt mellom brukere/interesseorganisasjoner og grunneierne i Mossemarka?
- Har du/dere opplevd noe konflikt i forhold til egen bruk eller andres bruk av Mossemarka?
- Tar grunneierne hensyn til deres eller andre interesseorganisasjoner ønsker?

Avslutning

- Er det noe jeg har glemt? Noe du vil legge ved?

Informasjon vedrørende undersøkelsen: Denne undersøkelsen utføres som et ledd i masteroppgave om bruk av bynære skogsområder. Deltagelsen er frivillig. Anonymitet til deg som deltaker i denne undersøkelsen vil bli fulgt og opprettholdt. Ved eventuell bruk av båndopptaker skal dette informeres om på forhånd av intervjuer, Mari Berntsen, disse opptakene vil i så fall også være anonyme og vil bli slettet etter endt arbeid med Masteroppgave. Dette i tråd med retningslinjene til Datalagringstilsynet.

Vedlegg 4:

Masteroppgave – intervju med grunneier

Om respondenten

- Hvor lenge har du vært grunneier i Mossemarka?
- Trives du med å være grunneier i Mossemarka?
- Hva er det som motiverer deg til og forsette som grunneier i Mossemarka?

Dagens bruk av Mossemarka

- Dagens skogbruk står ovenfor mange hensyn. Det skal blant annet tas hensyn til miljø og friluftsinnteresser, er dette noe du synes er vanskelig å kombinere?
- Har friluftslivet endret seg i skogen din?
- Vil dette bli et problem i fremtid? Kombinere friluftsliv og skogbruk?

Forvaltning og tilrettelegging av Mossemarka

- Har interesseorganisasjoner eller brukere innsikt i hva skogbruksloven sier, eller vet de at det eksisterer en lov berørende skogbruk i Norge?
- Hva er det brukerne reagerer på vedrørende skogsdrift/forvaltning?
- Føler du at friluftslivet i din skog blir et hinder for deg å hindre skogbruk?
- Må du ta mer hensyn til de som bruker din skog enn de må ta hensyn til deg som grunneier?

Samarbeid mellom skogbrukere og interesseorganisasjoner/brukere/kommunen

- Har du kjennskap til interesseorganisasjonene som er knyttet opp til Mossemarka?
- Hva synes du om hvordan de jobber?
- Har du opplevd noe konflikt i forhold til din skogbruksdrift?
- Har kommunen gjort en god jobb for å hindre konflikter mellom deg og brukere/friluftsinnteresserte i Mossemarka

brukere/friluftsinnteresserte i Mossemarka

- Føler du at brukeren tar noen hensyn til deg som grunneier?
- Føler du at noe har blitt glemt/utelatt fra spørreundersøkelsen? Har du noe du personlig ønsker å tilføye denne spørreundersøkelsen?

Informasjon vedrørende undersøkelsen: Denne undersøkelsen utføres som et ledd i masteroppgave om bruk av bynære skogsområder. Deltagelsen er frivillig. Anonymitet til deg som deltaker i denne undersøkelsen vil bli fulgt og opprettholdt. Ved eventuell bruk av båndopptaker skal dette informeres om på forhånd av intervjuer, Mari Berntsen, disse opptakene vil i så fall også være anonyme og vil bli slettet etter endt arbeid med Masteroppgave. Dette i tråd med retningslinjene til Datalagringstilsynet.

Vedlegg 5:

Spørreundersøkelse i forhold til bruk av Mossemarka

Informasjon vedrørende undersøkelsen: Denne undersøkelsen utføres som et ledd i masteroppgave om bruk av bynære skogsområder. Deltagelsen er frivillig. Anonymitet til deg som deltaker i denne undersøkelsen vil bli fulgt og opprettholdt. Ved eventuell bruk av båndopptaker skal dette informeres om på forhånd av intervjuer, Mari Berntsen, disse opptakene vil i så fall også være anonyme og vil bli slettet etter endt arbeid med Masteroppgave. Dette i tråd med retningslinjene til Datalagringstilsynet.

1. Kjønn

Mann: Kvinne:

2. Alder

0-15:   16-25:   26-35:   36-45:   46-55:   56-65:   66-75:   76-90:

3. Hvor lang reisetid har du til Mossemarka:

5-15min: 15-30min: 30-60min: mer enn 60min:

4. Hvor lenge har du bodd i Mosseregionen:

0-5år: 5-10år: 10-20år: 20-30år: 30år eller mer:

5. Hvor lenge har du brukt Mossemarka:

0-5år: 5-15år: 15-30år: Mer enn 30år:

6. Hvor ofte bruker du Mossemarka:

3-7 ganger i uken: 1-3 ganger i uken: 1-3 ganger i mnd: 1 gang annen hver mnd:

Sjeldnere:

Hvis sjeldnere, hvor ofte? Og hvorfor?

7. Hvilke sesonger bruker du Mossemarka?

Vår: Sommer: Høst: Vinter: Hele året:

8. Hva bruker du Mossemarka til?

Ski: Tur: Sykkel: Orientering: Pil og bue: Skyting: Hopp: Riding:

Annet:Hvis annet, så vennligst spesifiser her hva du gjør:

9. Hva synes du om tilrettelegging i Mossemarka i forhold til friluftsliv?

10. Hva kunne blitt gjort for å tilrettelegge mer for din aktivitet i Mossemarka?

11. Har du kjennskap til frivillige organisasjoner som jobber i eller opp imot Mossemarka?

Ja: Nei:

Hvis ja, hvilke?:

12. Hvis ja på spørsmål 11. Synes du de gjør en god jobb?

Ja: Nei: Vet ikke:

12. I skogbrukslovens formålsparagraf finner man:

§ 1. Formålet med lova

Denne lova har til formål å fremme ei berekraftig forvaltning av skogressursane i landet med sikte på aktiv lokal og nasjonal verdiskaping, og å sikre det biologiske mangfaldet, omsyn til landskapet, friluftslivet og kulturverdiane i skogen.

I loven så finner man begreper som er likestilte i juridisk sammenheng, som for eksempel forvaltning, verdiskapning, sikring av biologisk mangfold, hensyn til landskapet, friluftsliv, samt at man ønsker å sikre kulturverdier i skog. Føler du at noen av disse sakene står sterkere enn andre i forhold til den daglige bruken og forvaltningen av Mossemarka?

13. Føler du at skogbruket i Mossemarka er et hinder for din aktivitet i Mossemarka?

Ja: Nei:

Hvis ja, på hvilken måte?:

14. Føler du at forvaltningen av Mossemarka er god?

Ja: Nei:

Hvis Nei, hva kunne blitt gjort annerledes?:

15. Har du opplevd noe konflikt i forhold til din/andres bruk av Mossemarka?

16. Vet du hvem som er grunneiere i Mossemarka?

Ja: Nei:

17. Føler du at grunneierne tar hensyn til lokalbefolknings ønsker?

Ja: Nei:

18. Føler du at noe har blitt glemt/utelatt fra spørreundersøkelsen? Har du noe du personlig ønsker å tilføye denne spørreundersøkelsen?

Takk for din deltagelse i denne spørreundersøkelsen

Vedlegg 6:

Hei

Takk igjen for at jeg får komme å ta en prat med deg på mandag.

I masteroppgaven min har jeg tenkt å fokusere på skogbruk og hvordan skogbruksloven fungerer i praksis, og se på hvordan loven ivaretar hensynet til friluftsliv. Problemstilling min vil være å se på hvordan ulike aktører som grunneier, landbruksforvaltning, kommunen og ulike brukergrupper tolker denne loven, bl.a. dens formålsparagraf som sier at en rekke ulike interesser skal ivaretas, bl.a. friluftsliv. Og hvordan dette håndteres i praksis (eller kanskje retter sagt, hvordan ulike aktører oppfatter praksisen ift intensjonene i loven), med case Mosseskogen og/eller andre skogsområder som kan dukke opp etter samtalen vi skal ha på mandag. Jeg regner med at du har god oversikt over hva som skjer i Moss, Rygge og Råde og kan hjelpe meg med hvilken skogsområder som kan være aktuelle for meg å bruke som case i min masteroppgave. Og kanskje du også har forslag på hvem som kunne vært aktuelle å intervju.

Mvh Mari Berntsen